

Secretariaat / redactieadres

Heemkundegroep de Mierden
Floreffestraat 1
5095 AV Hooge Mierde

E-mail: info@hkgdemierden.nl

Uitgave / redactie:

Heemkundegroep De Mierden
December 2010
Nummer 38

't Heemhuis

Floreffestraat 1
5095 AV Hooge Mierde
Open: vrijdag 19.00 – 20.30 u.

Redactie:

Brenda Cijffers-Rovers (eindredactie)
Martin van Gisbergen
Jos Veldhoven
Ed Verspaandonk
Joep Verspaandonk

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Godert van Hanenburg, een secretaris in problemen	3
Kent u ze nog?	7
Heksenjacht in Lage Mierde	16
Luxemburg toen en nu	21
Flierscheuten en schijtlijsters	31
Gustoom	37
Drie keer aan de dood ontsnapt!	38
Ik trek mijn jas uit en ga feesten in de hemel	42
In Memoriam	55

Voorwoord

Voor u ligt Steen voor Steen. Inmiddels zijn we toe aan nummer 38. De auteurs hebben een breed scala aan onderwerpen genomen om over te schrijven. Variërend van natuur tot kleuteronderwijs, leven en dood en reizen naar verre oorden.

Bij dit alles mogen wij niet vergeten dat het afgelopen jaar ons een treurig bericht bereikte. Een van onze medeoprichters, Geert Jansen uit Hooge Mierde, is overleden. Na een slopende ziekte van enkele jaren, overleed hij in augustus 2010 op 57-jarige leeftijd. Zijn inzet en kundigheid tijdens de oprichting van onze kring heeft veel ons betekend, waarvoor wij hem zeer erkentelijk zijn. Wij wensen zijn vrouw, kinderen en verdere familie veel sterkte om dit verlies te dragen.

Het afgelopen jaar was een jaar van verzamelen, van foto's voor het foto- en huizenproject. Maar ook van gegevens voor het samenstellen van de gemeentelijke erfgoedkaarten, gegevens voor het informatiebordenproject dat we samen met HWR Reusel hebben opgepakt en uiteraard gegevens voor het samenstellen van Steen voor Steen. Kortom een druk maar vooral inspirerend jaar. We hopen dat ook 2011 op dezelfde wijze mag worden voortgezet.

U allen wensen wij een gezond, gezellig en vooral mooi 2011 met hopelijk veel leesplezier in Steen voor Steen.

De redactie

Prettige Feestdagen!

© funmunch.com

Godert van Hanenburg, een secretaris in problemen

Door: Ed Verspaandonk

Godert van Hanenburg was secretaris in de Mierden en Hulsel van 1721 tot 1732, niet zo heel lang dus. Hij was van gereformeerde gezindte, zoals men in die tijd moest zijn voor zo'n functie. Hoewel de meeste protestanten hier, waarschijnlijk wel overweg konden met de overwegend katholieke bevolking, hadden sommigen van hen - die zich door hun geloof en positie hoger achtten- het moeilijk. Een van hen was bijvoorbeeld koster-schoolmeester Wouter Rombouts, die in 1724 zijn afkeurende visie op het ritueel rond katholieke begrafenissen liet optekenen. (Steen voor Steen no.10, 1998).

Of Godert van Hanenburg ook zo'n fanatiek iemand was, is niet zeker, maar het lijkt er wel op dat hij een vorm van passief verzet ondervond, want op 15 februari 1725 zet hij, naast andere te behandelen zaken, op de dingrol ook een reeks van voorstellen die betrekking hebben op het naar behoren kunnen vervullen van zijn eigen taak.

De dingrol

Een dingrol is een lijst van door de dingbank (schout en schepenen) te behandelen rechtszaken. Dat hij zijn voorstellen – of zoals hijzelf schrijft 'voorstelling'- op de dingrol zet, duidt er op dat het hem blijkbaar anders niet lukt om ze te verwezenlijken. Wat het uitoefenen van zijn ambt betreft zijn ze toch niet onredelijk:

- Datter te Hoogemierde en te Hulsel een gemeijntskist mag gemaakt worden, alwaar quohieren (registerboeken) van verpondinge (belasting op onroerend goed) en beede ("vrijwillige" belasting), item alle Documenten tot ijdens dorp specteerende (behorende), suffisantelijk (naar voldoening) kunnen werden bewaart, en gestelt in een bequame plaats waar in den Secretaris sijn fonctie soude kunnen waarneemen, Soo weegens 't formeeren (samenstellen) van de Lijste oft Collectcedulle (verzamelbrief) , 't opstellen van alle Reekeninge, en wanneer die aldaar op de daar toe gestelde dagen gesloten worden.

- Dat aan de Secretaris ten dien eijnde alle de authentique quohieren en andere papieren mogte werden overgeleeverd.
- Datter nieuwe Registers van de arme en kerke Revenuen (inkomsten) mogte werden geformeert, en een ijder gelast wierd, sijne pande waar op die Rente staan deugdelijk op te geeven.
- Dat in de wintermaanden, of soo lange het noodig is, alle morgen ten 9 uren in de Secretarije een bequaam vuur mogte werden aangelegt, en alle jaar te werden geleevert soo veel pampier, pennen en inkt mitsg. (mitsgaders= alsmede) andere nootwendigheeden als daar in noodig sijn.
- Datter twee maal des jaars de voorschouwe (vooronderzoek, inspectie) over de Straten, steegen en weegen, mitsgaders de santpaden mogte werden begaan, voornamentlijk rontom de plaatse tot Leegemierde, omme over een gevoeglijk (behoorlijk) Kerkpad, sonder verhandering na de Gereformeerde kerk en na het Raadhuijs en Secretarije daar annen (daaraan) te konnen komen.
- Datter alle jaren Ordinaire Lijst van uijtgaaf voordien armmr. (armmeester, verantwoordelijk voor de armenzorg) door de Hr. officier en Regenten mogen werden geformeert, volgens Reglement van haar Ed. Mog. (Edelachtbare Mogendheid, autoriteit)

Voor de duidelijkheid: de hier genoemde gereformeerde kerk is de 'gewone', nu weer katholieke kerk van Lage Mierde, die toen in protestantse handen was.

Wel toezeggingen maar.....

Zoals gezegd waren zijn eisen eigenlijk heel reëel. In de marge staan dan ook positieve beschikkingen. Er was echter nog veel mis;

Een jaar later op 28 februari 1726 doet Godert opnieuw zijn beklag: ".....ende heeft ook heeden voortgebracht (te kennen gegeven), dat door de lekkeloose (lees: lekkende !) daken het sneeuw als

(evenals) reegenwater is doorgedrongen geweest inde kist en nieuwe kast, waardoor de Registers, Reekeninge als (evenals) andere documenten sijn nat geworden en dewelke hij niet heeft kunnen droogen, vermits (omdat) niemand daartoe gestelt is om aldaar vuur aan te leggen, Selfs niet wanneer hij gemeijnts affaires (gemeentezaken) of andere tot de Secretarije specteerende (behorende) te verrigten heeft.

Dat hij ook somwijlen daar ontrent (ter plaatse) niet kan geraken om dagelijks daarna te gaan sien, vermits (vanwege) de slechte wegen en paden, van hetwelke den kerkpadt nog op een onbehoorlijke wijze met missieën (mesthopen), ashoope 't meestendeel word belegt, waardoor de gereformeerde ontrent de kerk woonende, en wel die van sijn familie, waaronder van 80 jaren oud sijn, niet gevoeglijk (behoorlijk) tot haren Godsdienst kunnen geraken, als meede door omweegen dikmaals onder door doorneheggen hebben moeten kruipen om aldaar te komen”

Geploeter....

Het werd hem en zijn gezin dus niet gemakkelijk gemaakt. Het kerkpad werd door de katholieken blijkbaar niet meer gebruikt want het werd versperd door mest- en ashopen. Godert gaat vervolgens verder met het aanhalen van diverse reglementen betreffende het onderhoud van wegen en paden. Menigmaal heeft hij hierover bij

schout en schepenen zijn beklag gedaan, maar zegt nu dat hij " ...geen beterschap kan verwerven ..., ja zelfs door seer slegte weegen in 't publiceeren van placaten volgens haar Ed: Mo: ordre van 10 april 1720 moet passeeren, en bij beetere winters als nu, aan het huis neevens of over (tegenover) sijn deur sonder over de schoenen bemodderd te werden (niet) kan geraken, veroorzaakt werdende datmen de santpaden niet en afpaalt, en toegelaten word dat messie karren (mestkarren) als (evenals) andere daarover rijden en wat dies meer ontrent die wanordre

te verhale soude weesen, soo schijnt wel na een vexatie (plaag, kwelling) of verhindering voor de gereformeerden en aan hem besonderlijk int exerceeren (uitoefenen) van sijn ampt en 't bewaren vande Documenten sijner secretarije te gelijken."

Hij was er dus bijna van overtuigd dat hij door de bevolking (inclusief schepenen) werd tegengewerkt. Het lijkt daar inderdaad wel op, maar misschien was er ook geen geld beschikbaar voor het onderhoud van alles en nam de gewone Mierdenaar de slechte wegen voor lief. Duidelijk is wel dat Godert met zijn gezin hier geen benijdenswaardig bestaan had!

Kent u ze nog?

Door Harrie Wenting

Het leven dat net even anders liep...

In deze rubriek in Steen voor Steen komen de oudste inwoners uit een van de kernen aan bod. Harrie Wenting gaat op bezoek op plaatsen waar de koffie al klaar staat nog voordat je er goed en wel zit. 'Efkes buurten' is vooral terug kijken naar vroeger. Graven in de herinneringen levert vrijwel altijd nog leuke details op. Wie kent ze nog, waar kwamen ze vandaan en wie vertelt later nog hun verhaal?

Harrie Jansen wou ooit de grootste boer worden.

Hier het verhaal van Harrie Jansen, in Hulsel beter bekend als Harrie van Gielles. Harrie met de grote handen, waarin een grote schop op een speelgoedshovel lijkt. De man die het tot zijn specialiteit maakte om de sloten handmatig te vegen. Ook de man van de rechte aspergebedden en een groot paardenliefhebber.

Zijn ogen staan diep, de trekken in zijn gelaat worden in de zon nog geaccentueerd. Alles wat aan zijn lichaam uitsteekt lijkt net iets groter en krachtiger. Het is in contrast met de gelatenheid zoals hij het leven accepteert.

Zittend voor het raam van zijn bejaardenwoning in Bladel kijkt hij naar de duifjes in een kooi, iets verderop. Het zijn de duifjes die hij elke ochtend verzorgt en elke dag weer voelt hij met hen mee. Ze worden goed verzorgd maar ze zijn wel gekooid. Hun wereld is begrensd door de tralies en ook al kunnen ze hun omgeving overzien, ze kunnen die zelf niet verkennen en echt beleven.

‘Nee, toen ik deze winter met mijn snorfiets viel dacht ik het kan wel eens afgelopen zijn. Het was spekglad op de asfaltweg op de Franse Hoef en ik zwaaide naar iemand die ik tegenkwam. Ja, typisch, dat doe ik nou altijd. Misschien had ik het niet moeten doen dan was me dit niet overkomen. Maar goed, voor ik er erg in had lag ik daar. Nog een geluk dat er iemand stopte om me te helpen. Nu ben ik aan mijn kamer gebonden en kan ik er even niet meer zelf op uit. Maar dat komt wel weer. Jazeker, dat komt weer.’

Toen Harrie Jansen (78) door een ongeval aan kamer en bed gekluisterd werd moest hij verstek laten gaan op de boerderij waar hij tot dat moment dagelijks zijn ronde deed. De mooie boerderij die voortgezet werd door zijn twee neefjes. Diezelfde boerderij zou ooit voor hem voorbestemd zijn geweest. Dat vermoedde hij althans. Maar het liep net even anders.

‘Ik was thuis de jongste van het gezin. Vader Gielle en moeder Koos hadden een mooi boerenbedrijf opgebouwd aan het Vooreind in Hulsel. We hadden veel grond en we waren vooruitstrevend.

Het gezin Jansen met op de achterste rij broer Jan en zus Jaan. Voorste rij vlnr: Toon, vader Gielle, Harrie, moeder en broer Nol

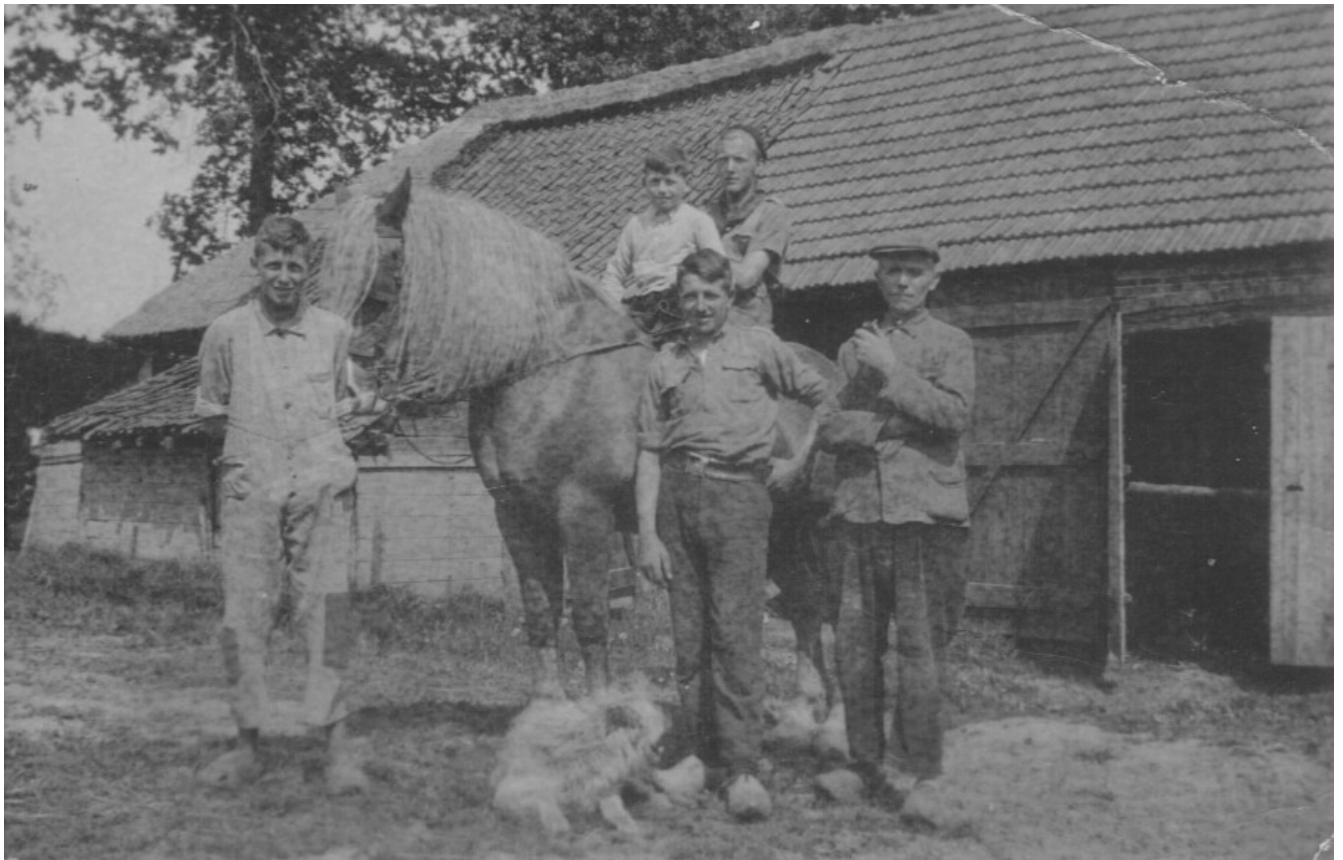
Zo lang ik me kan herinneren pakte iedereen mee aan thuis. Ik vond dat ook heel vanzelfsprekend en was nooit te lui om te werken. In de zomer oogstten we het koren, in het najaar plukten we het knollengroen. Twee maal per dag de koeien melken en met het paard het land op. Toen ik jong was ging ik ervan uit dat die hele boerderij ooit van mij zou zijn. Zeker toen mijn oudste broer overleed, de volgende pater werd en de derde met een “schoone” uit Hilvarenbeek trouwde en daar introk.

Toen waren ik en onze Toon nog over. Ik weet het nog goed, het was de tijd na de oorlog. Ik was jong, had toekomstdromen en een vriendin uit Hooge Mierde. Ik zag in Hulsel alles gebeuren, ik weet het nog goed. Het ongeluk dat Jan –pap- Roest overkwam en bij meester Piet van Sambeek in de klas. Toen maakte mijn meid het uit, het gaf een vreemd gevoel. Ik was zogezegd in de pubertijd en toen leek alles ineens de verkeerde kant uit te gaan. Ik kwam er achter dat ik geen boer zou worden, dat bleek weggelegd voor onze Toon. Voor mij bleef niets over dan prutsman.’

Het ouderlijk huis

Vanaf die tijd ontrolde het levenspad voor Harrie zich anders dan hij zich aanvankelijk voorgesteld had. In zijn geboortedorp Hulsel sloot hij zich aan bij de jongeboerenstand en het gilde waar hij een verwoed vendelzwaaijer werd. Hij stak de handen uit de mouwen op het steeds maar groeiende agrarisch bedrijf en zag dat het met de tijd mee ging. Dat laatste vond Harrie moeilijk, met de tijd mee gaan. Op zondag zong hij in het gemengd kerkkoor maar toen hij daar de bloemen in ontvangst mocht nemen als teken van afscheid was dat ook een bevestiging dat veel dingen bij hem net even anders liepen.

De familie met het werkpaard. Vlnr: Toon, Harrie, een onderduiker uit Den Haag en de hond Faust die hij voor 35 gulden had gekocht.

‘Ik was onze Lieve Heer niet altijd dankbaar voor wat hij voor mij in petto had maar het was net alsof ik voorkwam in een film van een ander. Dat ik het zelf niet was in de hoofdrol, maar ik was het wel.

Onze Toon kwam met een meid thuis en trouwde zijn Marietje. O ja, ik genoot met hen mee en bleef als enige bij ons pa en moeder wonen. Toen die naar het bejaardenhuis gingen bleef ik bij onze Toon inwonen, dat ging als vanzelf. Het was een tijd van vroeg opstaan en aanpakken, hard werken en elkaar vooruit helpen. Als de aardappels gezet moesten worden en later weer met de riek uitgestoken was dat een feest voor mij. En dan die sloten maaien, dat was mijn lust en mijn leven. Soms zag iemand wat ik die dag gedaan had. Dat de sloten er zo mooi bij lagen. Daar deed ik het dan voor, dan was mijn dag weer goed. Maar heel vaak was ik alleen met de vogels om me heen. De wind die langs je heen gaat, het uitzicht op het land. Ik kan er nog steeds van genieten.’

Zijn favoriete Fjord was 25 jaar bij hem, hier met veulen.

Op de boerderij ontpopte Harrie zich als de specialist van de paarden. Van de grote Belgische trekpaarden tot de lux die ze

hadden. Toen hij later zijn eigen Fjord kreeg voelde dat goed aan. Ze zouden meer dan 25 jaar onafscheidelijk zijn en er werden diverse veulens uit geboren.

Wie de ploeg vast heeft kijkt niet om

Harrie Jansen werd door sommigen gezien als bijzonder, zelf twijfelde hij wel eens of hij wel serieus meetelde. 'Dan dacht ik altijd: ik kijk met goede moed vooruit. Ik vertrouw erop dat alles wat ik deed goed was. Dingen liepen in het leven zoals ze liepen. Ik bleef altijd alleen, vond nooit een vrouw aan mijn zijde en het eigen boerenbedrijf bleef een droom.

Harrie met de werkpaarden

Toen onze Toon naar een nieuw huis verhuisde ging ik met hem mee. Het boerenbedrijf was voor de volgende generatie, ik bleef daar wel gewoon aanpakken om hen vooruit te helpen. Het sjouwen met het paard werd iets te zwaar en de jongens kochten een klein trekkertje voor mij. Als de aardappels geroid en gesorteerd werden deed ik altijd de laatste check. Ik haalde er altijd nog slechte uit. Van

die bonkige knokige aardappels die toch niet op je bord passen. Ja, zo voelde ik me zelf ook wel eens.'

Nadat zijn broer en schoonzus op het ziekbed terecht kwamen viel er niet aan te ontkomen dat er voor Harrie een volgende statie zou komen. Die lag niet meer in zijn vertrouwde Hulsel maar een stap verder, in Bladel.

'In het begin dacht ik, het is maar voor één nacht. Eigenlijk maakte ik me dat zelf wijs. Toen kon ik nog gewoon elke dag met de snorfiets naar Hulsel. Daar lagen nog steeds de sloten te wachten om door mijn handen in model te worden gebracht. De aspergebedden die ik met de schop opmaakte en de fruitbomen die om verzorging vroegen. Ik kende er elke meter grond, zag er elk struikje opgroeien.

Maar goed, niet alles loopt zoals je het zou willen. Ik moest mijn zus afgeven, ons Jaan, ik mis ze nog erg vaak, als ik de foto's kijk waar ze op staat dan voelt dat nog erg dichtbij. Ook de anderen die ik kwijt raakte. Ik ben nu nog als enige over. De enige van het grote boerengezin van Gielle Jansen. Ik weet maar al te goed: de rijksten gaan ook weg uit deze wereld, iedereen gaat een keer. Ik verwacht daarna iedereen weer terug te zien, ons Jaan wel als eerste. Dat wordt daar boven één grote reünie.

Harrie met zijn moeder

Ik hoop ooit begraven te worden, dat mag van mij gerust in Bladel zijn want daar woon ik nu. Maar zover is het nog lang niet want er zijn voor mij nog veel dingen om van te genieten. Het allermeeft geniet ik van de kinderen van de volgende generatie. Stijn ging op stage in Canada en belde van daaruit naar mij om te vragen hoe het met me ging. Dan ben ik zo trots, ik kan dat gewoon niet vertellen. Ik heb nog nooit een verjaardag van deze kinderen overgeslagen, zij geven mij de kracht om altijd weer door te gaan.

Maar goed, soms duren de dagen ook lang, hier achter het glas. Ik wordt vaak opgehaald, maar natuurlijk niet elke dag. Dan denk ik weer aan het Hulsel van toen. We waren fanatieke vendeliers, daar kan het gilde van nu nog van leren.

De Hulselse vendeliers met vlnr: Harrie, Wout Maas, Jan Roest, Cor Maas (emigreerde naar Canada), Jan van Herk en Koolmees

Soms denk ik aan vroeger en dan beleef ik het gevoel weer dat ik gedoopt werd. Dat kan natuurlijk niet maar toch, ik denk het te kunnen voelen. Ik ben eigenlijk heel gevoelig, ooit wou ik me waar maken. Als ik dan door een straat reed waar een ooievaar in de tuin stond dacht ik: dat zal nooit voor mij zijn. Ik wou de wereld altijd vooruit helpen maar op dat gebied heb ik mijn steentje niet bij kunnen dragen.

Ooit ben ik een keer mee op vakantie geweest, toen gingen we naar Lourdes. Dat was ontzettend mooi en maakte veel indruk. Vakantie was verder niet mijn ding. Ik was liever aan het werk met het paard dat ingespannen was, dat was mijn vakantie.

De boerderij was van mij en onzen Toon, ik voelde me heel verantwoordelijk. Het is ontzettend fijn dat het goed voortgezet wordt. Er is altijd veel werk en ik vraag me nu af wie het werk doet nu ik dat niet meer kan. Komende week is er weer een van de kinderen jarig, dan zal ik eens kijken of de kersen al rijp zijn.'

Op tafel langs de afstandbediening ligt een puzzelboek. Hij is er veel uren mee bezig, soms gaat hij naar buiten om te kijken of de duifjes nog water hebben. Als hij op weg is naar de eetzaal en later weer terug op zijn kamer weet hij dat dit zijn stekje is, maar wel zijn laatste.

Dan kijkt hij naar buiten, ziet de groene ruimte langs de stenen muren. Zijn wereld, maar vooral ook zijn beleving daarvan.

Als trouwe voetbal supporter

De familieverhalen uit Steen voor Steen zijn altijd terug te lezen op www.verhalenuitdekempem.nl

Heksenjacht in Lage Mierde

Door Jos Veldhoven

Inleiding

In de zestiende en de eerste helft van de zeventiende eeuw kwamen in de Zuidelijke Nederlanden talrijke heksenvervolgingen voor. In het huidige Vlaanderen bijvoorbeeld stierven minstens 250 mensen als heks op de brandstapel. Ook in onze streken waren er heksenvervolgingen.

Zo werd er in 1595 een onderzoek ingesteld naar de beschuldiging dat Cathelyn, weduwe van Jan Mys, uit Lage Mierde een heks zou zijn. Zij zou door middel van toverij mensen en dieren ziek gemaakt hebben. Toen zij beschuldigd werd was Cathelyn Mys ongeveer 75 jaar oud en woonde zij al 45 jaar in Lage Mierde.

Het onderzoek naar de beschuldiging, die naar later zou blijken slechts gebaseerd was op geruchten en roddels, werd in eerste instantie verricht door Jacques de Wale, schout van het kwartier van Oisterwijk, waartoe de vrijheid Mierde hoorde.

De verhoren van Cathelyn en getuigen vonden plaats in aanwezigheid van Henrick Willem Jacops, Henrick Peeter Willems, Maurus Cornelis, Herman Diericx en Jan Boorts, schepenen van de dingbank van de vrijheid Mierde. De verslagen van de verhoren werden opgesteld door Wouter Franssen Lambrechts, die van 1580 tot zijn dood, omstreeks 1 mei 1612, secretaris was van de vrijheid en van de dorpen die daar deel van uitmaakten: Hooge Mierde, Lage Mierde en Hulsel.

De getuigenissen

Uiteraard ontkende Cathelyn tijdens haar verhoor op 5 oktober 1595 de beschuldigingen. Desgevraagd verklaarde zij niemand uit Mierde of omgeving te kennen die vond dat zij een heks was. Dat hekserij voorkwam, dat wist zij wel. Zo had zij gehoord dat er in de Peel 'toveressen' verbrand waren. Ook had zij wel eens van ene May Coster gehoord die toveren kon.

Gevraagd werd verder of zij ooit met meester Jan Castelleyns ruzie gehad had en of hij haar niet beschuldigd had van toverij. Haar antwoord was ontkennend. Ten slotte wilde de schout weten of er naar haar weten in Mierde beesten betoverd waren. Zij verklaarde “dat haer swager twee vercken hadde die sieck waeren ende datmen seyde dat de rasende sieckte was.” Het was haar echter onbekend of er toverij in het spel was.

Diezelfde dag, 5 oktober 1595, werd door de kwartierschout in aanwezigheid van de Mierdse schepenen, een aantal getuigen onder ede gehoord.

Jan vander Voort (ongeveer 49 jaar) vertelde de schout dat zolang hij Cathelyn kende al verteld werd dat zij kon toveren. Hij getuigde van een voorval dat had plaatsgevonden in het huis van Jan Jacops, alias Plompen, in Hooge Mierde. Het gesprek kwam op een koster uit Balen die door toverij pijnen leed. Cathelyn had toen gezegd dat dat haar nooit zou overkomen.

Jan Oriaens Verspaindonck (ongeveer 40 jaar), gewezen schepen van de vrijheid Mierde, vertelde dat in Mierde al zo'n twintig jaar algemeen bekend was dat Cathelyn “befaempt was van tooverye.” Maar hij kon niet precies zeggen waar zij nu eigenlijk schuld aan had.

Michiel Aert Matheus deelde mee dat hij van Steven Lemmens had gehoord dat Cathelyn “voir sulcx befaemt was ende dat sy wel tooveren const.” Van haar knecht Henrick Coppens uit Hilvarenbeek had hij gehoord dat zij dieren had betoverd.

Gevraagd of hij ook wist dat er mensen ziek gemaakt waren, zei hij “datter een vrouw is wesende de huysvrouwe van Henrick Anthonis genaempt Margriet, die teghenwordich cranck is, datter sulcken allieynde (ellende) aen te sien is datmen houdt voir tooverye.” Andere gevallen kende hij niet.

De ongeveer 75-jarige Anthonis Michiels zei twintig jaar geleden al gehoord te hebben dat Cathelyn bekend was om haar toverijen. Volgens hem had Steven Lemmens haar al eens eerder willen

aanklagen. Ook Bartholomeus Martens (ongeveer 25 jaar) zei dat hij “wel over thien jaeren heeft hooren seggen dat Cathelyn voir sulcx befaempt was, te weeten van tooverye” en “datter enighe beesten off menschen sieck waren”, waarvan zij de schuld kreeg.

De kwartierschout was blijkbaar nogal onder de indruk van de afgelegde verklaringen, want hij gelastte de Mierdse schepenen er voor te zorgen dat Cathelyn niet zou kunnen vluchten, zodat er verdere stappen konden worden genomen “tot punitie (straf) van sulcken enorme affgrysselycke delicten.”

Hij beval verder dat zijn plaatsvervanger in Mierde, stadhouder Peeter Henricx, “naerder informatie sullen nemen opden naem ende faem van Cathelyn Jan Mys.” De stadhouder verhoorde vervolgens in aanwezigheid van de schepenen Henrick Willem Jacops, Henrick Peeter Willems, Maurus Cornelis, op 11 oktober 1595 nog eens zes getuigen onder ede.

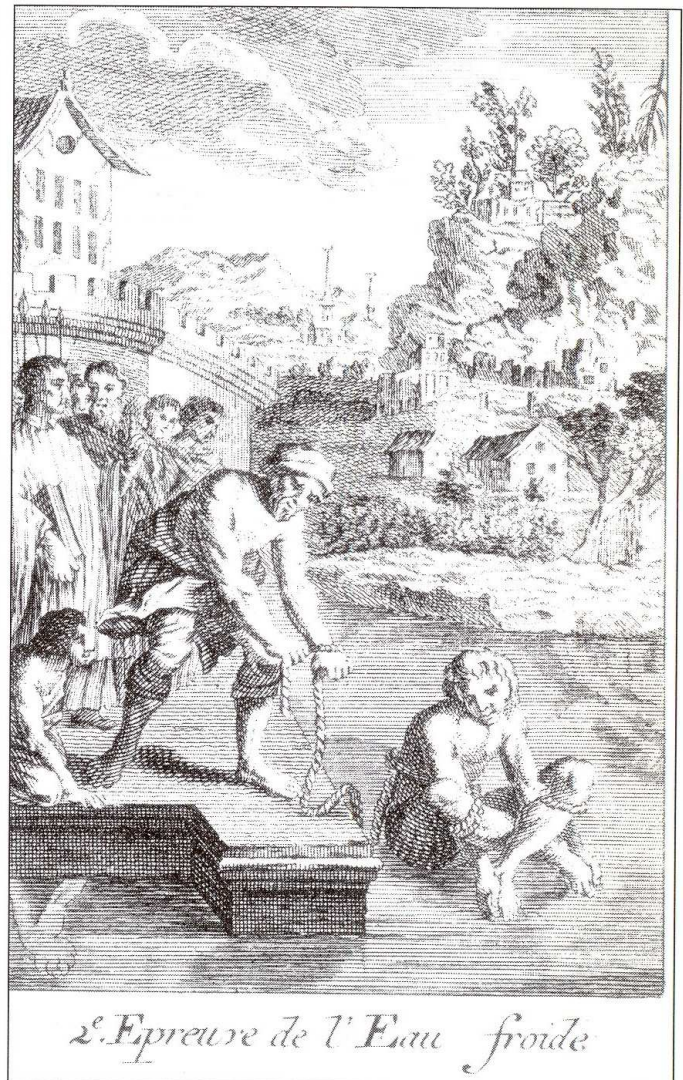
Aert van Dunne, Henrick van Gorop, Peeter Oriaens Verspaendonck (ongeveer 35 jaar) en Marten Jan Oriaens (ongeveer 38 jaar), allen uit Lage Mierde, verklaarden dat al decennia bekend was dat Cathelyn Mys kon toveren. Wanneer er in het dorp beesten of mensen ziek werden, werd ervan uitgegaan “dattet wordden gedaen by Cathelyne Jan Mys.” Verder wisten zij niets.

Nog magerder waren de getuigenissen van Jan Lenaerts (ongeveer 40 jaar) en Jan Jacops (ongeveer 28 jaar), allebei eveneens wonende te Lage Mierde. Zij verklaarden niet meer dan “dat Cathelyn Jan Mys over langhen tyt is befaempt van tooverye.”

De getuigenis van Michiel Aert Matheus voor de kwartierschout, waarin hij verklaarde van Henrick Coppens uit Hilvarenbeek gehoord te hebben dat Cathelyn dieren had betoverd, was aanleiding om Coppens te horen.

Dat gebeurde op 12 januari 1596 in Den Bosch. Coppens verklaarde een jaar lang bij wijlen Jan Mys in dienst geweest te zijn. Hij zei zowel Cathelyn Mys als Michiel Aert Matheus gekend te hebben. Hij

had nooit anders gehoord dan dat Cathelyn een vrouw van eer en stand was. Hij had nooit gehoord dat “zy eenichssins suspect zoude wezen van tooverye.”. Ten stelligste ontkende hij tegen Michiel Aert Matheus ooit gezegd te hebben dat Cathelyn dieren betoverd had.

De waterproef was een godsoordeel. Indien de vrouw bleef drijven, dan was zij schuldig aan toverij. Links: de eerste koudwaterproef werd in een put voltrokken. Rechts: de tweede koudwaterproef gebeurde in stromend water. Uit: Bernard Picard, *Cérémonies religieuses du monde*, Amsterdam: J.S. Bernard, 1723.

Meer dan geruchten nodig

De facto kwam er tijdens de verhoren weinig concreets naar voren. Alles wat de getuigen wisten, was van horen zeggen. Helaas is niet bekend hoe het verder afgelopen is met Cathelyn Mys. De kans dat zij alleen op basis van deze getuigenissen veroordeeld is, is echter niet groot.

Geruchten dat een vrouw een heks was, moesten gecombineerd kunnen worden met andere aanwijzingen.

Zo zocht men op het lichaam naar duivelstekens. Dit waren ongevoelige plaatsen of littekens, waar de verdachte geen pijn voelde als er een naald in werd gestoken of waaruit geen bloed vloeide.. Lukte het niet om aanvullend bewijs te vinden, dan werd de verdachte vrijgesproken. Lukte dat wel dan werd de procedure voortgezet, die erop gericht was een bekentenis los te krijgen. Een veroordeling kon namelijk slechts op basis van een bekentenis gebeuren.

Die bekentenis kon echter wel worden afgedwongen door foltering. Bekend waren de pijnbank en de vuurproef, maar ook de waterproef werd regelmatig toegepast. Bij deze laatste proef werd de verdachte in het water gegooid; ging zij onder dan was zij onschuldig, bleef zij drijven, dan was zij schuldig. Folteren kon echter alleen op basis van een rechterlijke beslissing en in aanwezigheid van een rechter.

Bekende een vrouw een heks te zijn, dan kon zij tot de brandstapel veroordeeld worden. Maar ook geseling, verbanning en verbeurd verklaring van bezittingen behoorden tot de mogelijkheden. Wat dat betreft waren er grote regionale verschillen in de strafoplegging. Hoogstwaarschijnlijk is dat Cathelyn Mys allemaal bespaard gebleven.

Bronnen:

- De verslagen van de verhoren zijn door de socioloog Gregory Gourdin van de Katholieke Universiteit Leuven terug gevonden in het Algemeen Rijksarchief Brussel, Officie Fiscaal. Ik dank hem voor zijn bereidheid de transcripties van de verhoren beschikbaar te stellen.
- Vanhemelryck, Fernand, Het gevecht met de duivel. Heksen in Vlaanderen, Davidsfonds/Leuven, 2000.

Luxemburg toen en nu

Met het zangkoor op reis

Door Ed Verspaandonk

De fotodoos

Thuis hadden we een klein fotoalbum waarin foto's geplakt waren van onze pa en ons moeder toen ze nog "met elkaar gingen"; samen in een bloementuintje bij een oudere zus- wat onwennig geposeerd- daarna enkele foto's van hun eerste zoon die toen al kon lopen. Weer wat later werd ook ik vereeuwigd. Aan de sprongen in de tijd is te zien dat ze zelf geen camera hadden. Heel wat anders dan nu, waarin zowat vanaf het eerste uur van je bestaan alles gefotografeerd of gefilmd wordt! De volgende foto's in het album waren bijna allemaal genomen bij speciale gelegenheden, zoals een eerste communie. Weer later, toen er wel zelf gefotografeerd kon worden komen sporadisch ook wat ongedwongen opnames, en de bij leeftijdgenoten zeker herkenbare foto's, gemaakt door een fotograaf die op school kwam of het volk op straat- op weg naar de kerk of tijdens de kermis- op de gevoelige plaat vastlegde.

Er waren echter nog andere –oudere- foto's die niet in het album beland waren, maar bewaard werden in een speciale doos met een deksel. Die foto's waren eigenlijk interessanter; ze waren uit een tijd die ik niet kende. Je zag natuurlijk meestal wel wie er op stonden. Ooms en tantes toen ze nog klein waren, een gezinsfoto uit de tijd van de eerste wereldoorlog. Huizen of een kerk op de achtergrond die er nu niet meer staan. Groepsfoto's ter gelegenheid van een gouden bruiloft van een oudoom en tante waarop heel veel gezichten; zoekplaatjes! Kwalitatief best goed eigenlijk. Zo af en toe komen ze weer te voorschijn, nog uit diezelfde oude doos, en dan denk ik: "ik moet ze toch eens ordenen en erbij zetten wie er op staan en waar en wanneer.....straks weet niemand het nog". Niet dat het altijd een ramp zou zijn als die kennis weg is, maar sommige foto's zijn ook voor anderen en vanwege hun historische betekenis interessant.

Met het zangkoor op reis

Enkele van die plaatjes van voor mijn tijd hebben mij altijd geboeid. Ik weet dat ze gemaakt zijn tijdens een reis van het Hoogemierdse zangkoor naar Luxemburg, waarschijnlijk in 1935 of -36. Onze pa vertelde er wel eens over en later toen ik wat ouder was zijn we een keer met hem in diezelfde omgeving geweest. Twee jaar geleden had ik ze weer eens bekeken: zes kleine fotootjes (6 x 9 cm.) met een zwart randje; een groepsfoto voor een hotel, mensen bij een bus en rotsformaties, diezelfde bus met mensen langs de kant en iemand gehurkt midden op de weg. Enkele gezichten kende ik maar de meeste anderen niet. Wie waren die anderen van het zangkoor, waar zijn ze toen precies geweest, en zou ik die plaatsen nog kunnen terugvinden? Omdat we toch op vakantie naar Frankrijk gingen konden we wel eens via Luxemburg rijden.....Voorzien van een kopie van de zes foto's gingen we op reis.

Het gezelschap voor het hotel in Echternach met eigenaars en personeel

Onderweg. Links staat: Toon van den Borne (Tuntje Ven), vervolgens naar rechts: zittend Christ Verspaandonk, Jaon Hermans (van 't Hoog), onbekend, Sjef van Hoof, gehurkt op de weg: Jan van Gompel, Frans Rossiau, onbekend, onbekend)

Luxemburg

Toevallig woont een nicht van mij (Mariëtte van ome Harrie) in Luxemburg en -ook toevallig?- reden we langs een wegwijzer waarop haar woonplaats aangegeven was. " Hé... Goesdorf.., daar woont Mariëtte..." en ik was nog nooit bij haar op bezoek geweest..." Nou rijden we er ook naar toe ook !"

Het adres dat ik had bleek oud en niet meer bestaand, maar het is een klein dorp, en een passerende -tot onze verbazing (toevallig) Nederlands sprekende- Luxemburger nam ons mee naar het gemeentehuis. Bij het noemen van haar naam aldaar, wezen ze uit het raam: "kijk daar zie je het dak van haar huis".

Gelukkig was ze thuis en het werd een gezellig bezoek. Bij het zien van de foto's zei ze meteen: "Dat is 'Hotel de l'étoile d'or' in Echternach. Onze pa en moeder gingen daar ook vaak naar toe, maar het bestaat nu niet meer. De andere zijn waarschijnlijk genomen in het Müllertal, ook wel 'Klein Zwitserland' genoemd." Zo,

dat was al heel wat! Zouden we die rotsen kunnen terugvinden? Het leek me leuk om vanuit hetzelfde gezichtspunt opnames te maken. Luxemburg is niet zo groot, dus al gauw bereikten we Berdorf, een dorpje in genoemde streek. Ook een hotel vinden bleek niet moeilijk. De eigenares van het hotel was er zeker van dat sommige foto's daar dichtbij genomen waren. Dat gaf hoop op het vinden van de juiste plaatsen.

De volgende dag maakten we eerst een wandeling van daar naar Echternach door de 'Gorge du loup' een diep uitgesleten kloof van een -nu klein- riviertje. Aanbevelenswaardig maar wel flink belastend voor je knieën door de hoogteverschillen en de voortdurende op- en afstappen die gevormd worden door grote en kleine rotsblokken.

Echternach

Echternach is een leuke, niet zo grote plaats op de grens met Duitsland. Voor ons mede interessant omdat zich hier het graf bevindt van St. Willibrord, in de crypte van de door hem gestichte kloosterkerk. St. Willibrord, afkomstig uit Northumbrië, was een monnik die vanaf het jaar 690 in het noorden van de Nederlanden werkzaam was als missionaris. In 695 werd hij aartsbisschop van de Friezen, en hij bouwde in Utrecht o.a. de Sint Salvatorkerk. Door de opstand van de Friezen in 714 moest hij vluchten naar Echternach.

In 719 kon hij weer terugkeren naar Utrecht waar hij een tijdlang samenwerkte met St. Bonifatius, afkomstig uit Wessex, en eveneens vanaf het jaar 716 werkzaam als missionaris bij de Friezen en Saksen en die wordt beschouwd als de belangrijkste zendeling.

St. Willibrord verkreeg van Pepijn II van Herstal veel bezittingen in Brabant en Limburg. Hij werd patroon van de Nederlandse kerkprovincie, en patroon van meer dan 70 kerken in Nederland.

Hij overleed te Echternach op 7 nov. 739

De rotsen op de foto's

De volgende dag met de auto de andere kant op het Müllertal in, foto's bij de hand. Meteen al kreeg ik het gevoel: ja dit begint er op te lijken. En jawel: binnen een half uur hadden we de drie meest in het oog springende rotsformaties gevonden en opnieuw gefotografeerd vanuit hetzelfde gezichtspunt. Naar de plaats van de

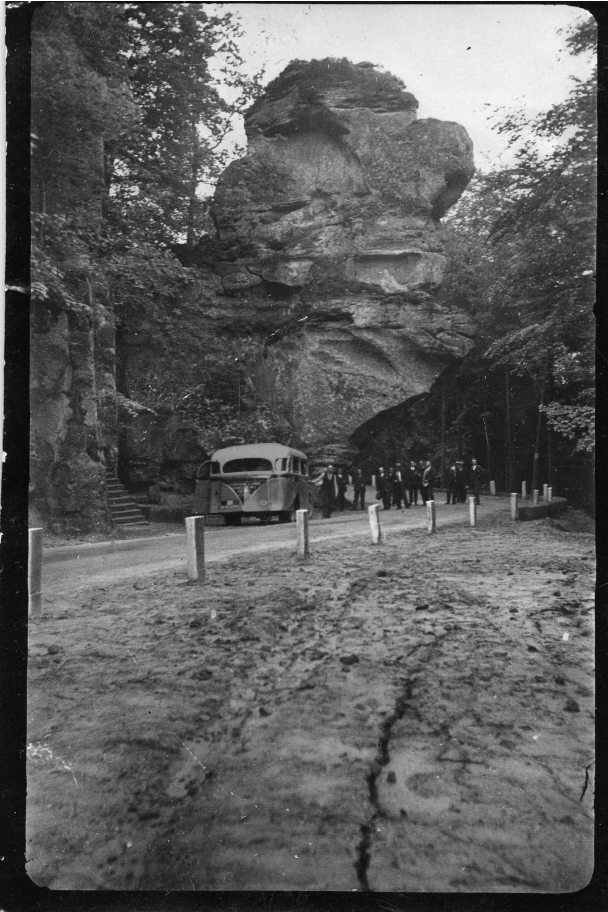
rotswand op een vierde foto hebben we niet gezocht omdat die niet zo interessant is. Achteraf niet zo verwonderlijk dat het zo vlot ging, want wat toen bezienswaardig was is dat nu nog. Sommige rotsen hebben zelfs namen, zoals 'de preekstoel' en 'perekop'. Wat opvalt is de begroeiing: kleine bomen zijn groot geworden.

Ook is te zien dat in de loop van 65 jaar er hier en daar wat afgebrokkeld is. En natuurlijk is het nu wat drukker. Het nemen van een foto, midden op de weg vraagt nu wat meer oplettendheid en iemand in de bocht op de uitkijk, want je hoort een auto niet altijd aankomen. Die weg was toen, omstreeks 1935, zo te zien nog geen asfaltweg maar verhard met vlakgewalste steen en klei.

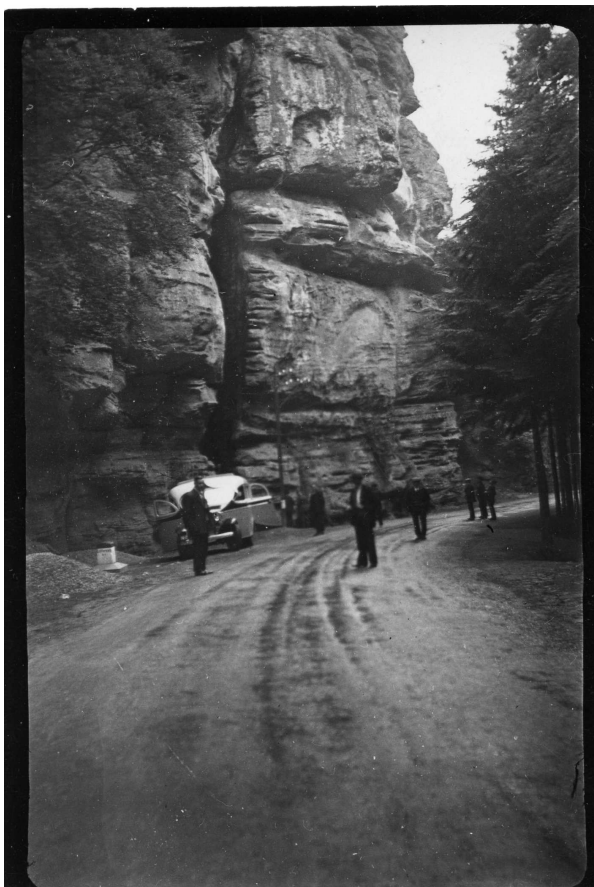
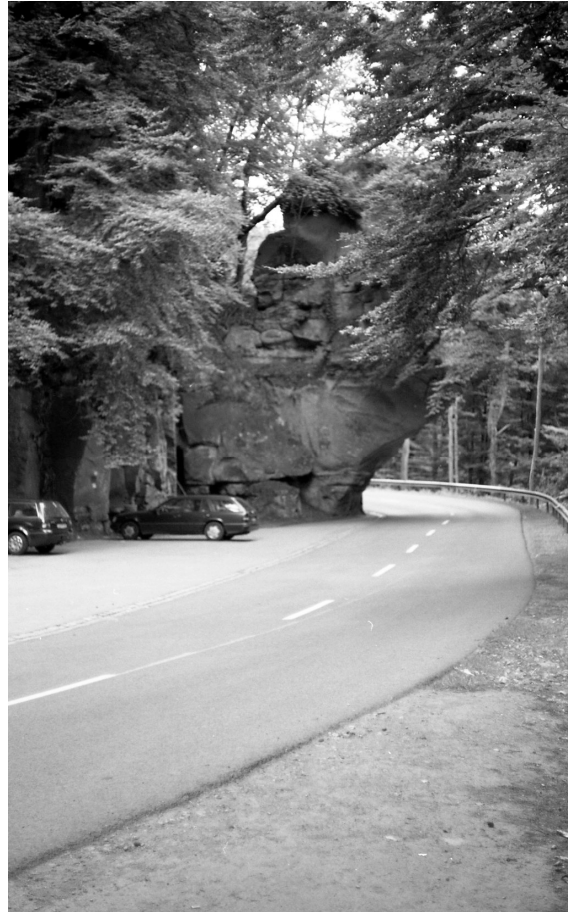
Toen en nu

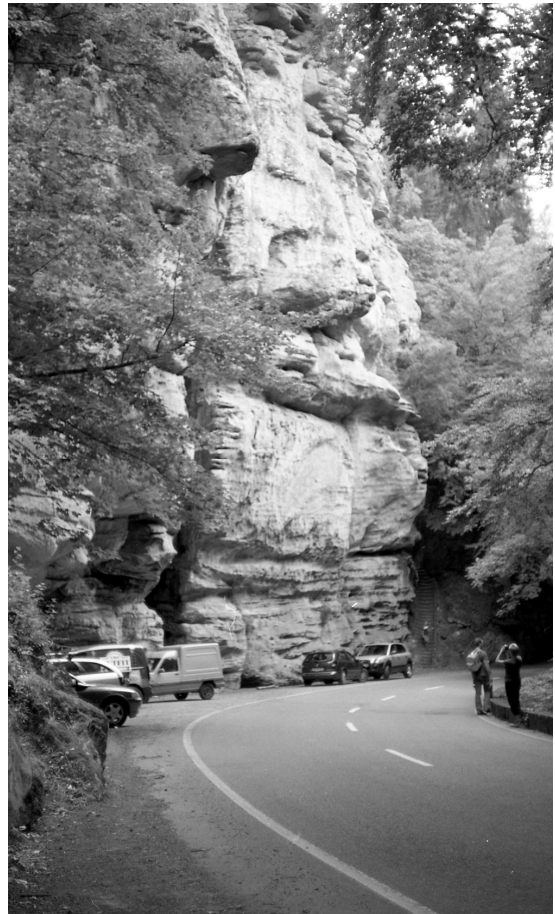
Doorgang tussen twee rotswanden toen en nu

De 'preekstoel' met een trap te beklimmen,

Dit is waarschijnlijk de 'perekop', in de rotsspleet is een trap uitgehouwen die tot boven loopt.

De mannen van het koor

Wie waren ze, de personen op de foto's, en kon iemand uit die families nog iets vertellen? Ik kende er zelf maar vier of vijf. Maar met assistentie van Riek Hermans en Wout en Mien van Hoof, van wie de vaders ook bij het gezelschap waren, en later Frans Hermans, kwam ik tot dertien. Behalve de eigenaars en ander personeel van het hotel zijn er nog drie onbekenden. Van een daarvan is alleen de pet zichtbaar, dus die zal wel onbekend blijven!. De andere twee hebben toch duidelijk herkenbare gezichten.....? Riek Hermans wist nog dat haar vader 'Jaon van 't Hoog' aan het hooien was in 'de Rijties' en dat Christ Verspaandonk kwam vragen of hij mee op reis ging. Maar hij vond dat hij niet weg kon.

Zijn vrouw daarentegen spoorde hem aan toch mee te gaan: "die kans kregde misschien nooit mer". Toen Jaon terugkwam was hij er vol van. Een reis naar Luxemburg leek toen een wereldreis: men zag voor het eerst een totaal ander landschap met echte 'bergen' en rotsen. Men kon niet vermoeden dat 'Jan met de pet' nu op vakantie gaat naar b.v. Thailand. Maar ja, dat maken zij inderdaad niet meer mee. Het was toen ook niet zo comfortabel: er waren (bijna)geen snelwegen en het wegdek bestond nog vaak uit 'kenderköpkes'. De gemiddelde snelheid zal niet veel meer dan 40 km. per uur geweest zijn. Onze pa, Jan Verspaandonk, heb ik horen vertellen dat de chauffeur op de terugweg zo vermoeid was dat hij steeds in slaap dreigde te sukkelen. Hij is toen naast hem gaan zitten om hem wakker te houden, en af en toe aan het stuur te trekken! Dat brengt ons bij:

De chauffeur en zijn bus

Wie was de chauffeur? Er was even sprake van Maas uit Lage Mierde, maar volgens Riek Hermans was het Jan van Gompel ofwel 'den Toort' uit Reusel. Op de achterkant van de bus, op een van de foto's lijkt een naam te staan, maar ook bij uitvergroting is die niet te lezen. Zou de Heemkunde in Reusel geen foto's hebben van Jan van Gompel en zijn busbedrijf? Jawel! Van Jo Hendriks- van Herk kreeg ik de geschiedenis van het bedrijf toegestuurd, en wat later zijn we samen gaan zoeken in de verzameling foto's. Er kwam een foto tevoorschijn van Jan van Gompel met exact dezelfde bus als op

de foto's uit Luxemburg, gedateerd 1935. Jan is nu ook (op een vergroting) gemakkelijk te herkennen als degene die op een daarvan gehurkt midden op de weg zit, en op de foto van 'de preekstoel' het portier van de bus vasthoudt. Die bus was waarschijnlijk blauw met een gele bovenkant; twee van de kleine foto's zijn namelijk ingekleurd, zoals men toen wel meer deed.

Eigenlijk had hij een garagebedrijf met taxi's en twee bussen voor personeelsvervoer. Het reizen naar het buitenland deed hij er af en toe bij. Dat zal hij zelf wel leuk gevonden hebben. Zo zijn er ook foto's van hem met een gezelschap bij b.v. de watervallen van Coö en zelfs in Lourdes.

Nog een foto

Wout van Hoof bezorgde mij nog een foto die gemaakt moest zijn tijdens diezelfde reis. Een alleenstaande toren in een heuvellandschap. Waar zou dat zijn?

Marriëtte in Luxemburg bracht weer uitkomst. (soms is internet toch makkelijk). Al na korte tijd had ze het gevonden. Het is de 'Hockelstoren' in Vianden, ooit gebouwd als wachttorens en nu nog in gebruik als klokkentoren.

Nogmaals het gezelschap voor het hotel.

De personen zijn:

met een kruis: eigenaars en personeel van het hotel,

1: Jan Verspaandonk (zoon van Christ,

2: Jan van Dommelen,

3: onbekend,

4: Christ Verspaandonk,

5: Frans Rossiau (Spoor) ,

6: Toon van den Borne (Tuntje Ven),

7: meester Harrie van Gisbergen,

8: Jaoneke Antonius,

9: chauffeur Jan van Gompel,

10: Sjef van Hoof (broeder),

11: Jan van den Borne (Voerman),

12: Geuke Meulenbroeks,

13: onbekend,

14: onbekend,

15: Jaon Hermans (van 't Hoog),

16: Frans van den Borne (Voerman)

Jan van Gompel met zijn bus in 1935)

Wie kent ze?

Tot slot: wie kent de nog niet geïdentificeerde leden van het zangkoor? Het moeten toch bekende Hoogemierdenaren geweest zijn!

Flierscheuten en schijtlijsters

Lijsters in Hulsel en de Mierden

Door Peter van Herpt

Inleiding

Voortschrijdend inzicht in de bouw en het gedrag van veel diergroepen is er de oorzaak van dat groepen wel eens van plaats wisselen in de systematiek van het dierenrijk. Dat is ook het geval met de lijsters.

Eerst werden ze ondergebracht in een aparte familie: de Turdidae. Daarna waren de ornithologen van mening dat ze bij de familie van de vliegenvangers of Muscicapidae hoorden. Het werd toen de onderfamilie Turdinae. Tegenwoordig hebben ze weer hun eigen familie Turdidae met zo'n 300 soorten, waarvan er maar vijf of zes in onze dorpen te horen en te zien zijn. Vroeger hadden wij die problemen niet: een merel was een mel, een grote lijster een flierscheut en een zanglijster gewoon een lijster. Onze systematiek was tenminste duidelijk! Bij nader onderzoek blijkt dat echter niet helemaal waar, want de grote lijster wordt, net als de zanglijster, ook wel schijtlijster genoemd. En in Reusel noemen ze de zanglijster de kleine lijster. Ook de kramsvogel wordt wel flierscheut genoemd.

Ter illustratie een kleine greep uit de namen die ik tegengekomen ben voor de grote lijster: franse lijster, rode lijster, paplijster, kraker, vlierscheut, klapekster, balklijster, sjachelaar en vossemmerel. Eigenlijk is één naam voor alle lijsters toepasselijk: schijtlijster. En dan bedoel ik niet in de betekenis van bangerik... . In dit artikel houd ik me verder aan de officiële Nederlandse namen.

Lijsters zijn middelmatig grote vogels van 11,5 tot 33 cm. De soorten die bij ons voorkomen variëren van 21 cm (koperwiek) tot 27 cm (beflijster). Ze komen op de hele wereld voor in zeer verschillende biotopen, maar het zijn allemaal meer bodemvogels dan boomvogels. Hun voedsel is eveneens zeer afwisselend. Hoewel ze een voorkeur hebben voor dierlijke kost als insecten, larven, slakken en wormen, versmaden ze vruchten, fruit en bessen evenmin. De meeste soorten zijn goede zangers. De lijsters die zich in onze

dorpen regelmatig of het hele jaar door vertonen, behoren tot het geslacht *Turdus*. Het gaat om de volgende soorten:

Beflijster	<i>Turdus torquatus</i>	27 cm
Grote lijster	<i>Turdus viscivorus</i>	26 cm
Kramsvogel	<i>Turdus pilaris</i>	25 cm
Merel	<i>Turdus merula</i>	24 cm
Zanglijster	<i>Turdus philomelos</i>	23 cm
Koperwiek	<i>Turdus iliacus</i>	21 cm

De beflijster

Deze lijstersoort lijkt op een grote mannetjesmerel met een grote witte vlek op de borst. Van deze soort ben ik niet helemaal zeker over zijn voorkomen in onze dorpen. Ik heb, al weer geruime tijd geleden, een keer een beflijster gezien in Casteren, maar nog nooit in onze dorpen. Ook op de kaarten in de vogelatlassen komt niet duidelijk naar voren of hij hier ooit gezien is.

De grote lijster

Een schuwe vogel met een aparte, luide en erg herkenbare roep: een langgerekte ratel. Het is een vogel die je daardoor vaak eerder hoort dan ziet.

Zijn zang is luid maar vrij eentonig. Deze is op ruim 500 meter van de zangpost nog hoorbaar. Storm deert hem niet: hij zingt gewoon door. Hij moet wel want hij heeft een groot territorium te verdedigen. Zijn gebied is niet alleen broedterritorium, maar ook voedselterritorium en in tegenstelling tot zanglijster en merel is hij een soort van het buitengebied; in dorpen en steden heeft hij niks te zoeken. Van oorsprong is hij een vogel van schaars beboste berghellingen. In ons land gaat zijn voorkeur uit naar weiland, afgewisseld met bosjes, heggen en akkers. Vochtig grasland met populierenbosjes zijn daarbij favoriet. Bij het verdedigen van zijn territorium, en vooral van zijn nest, is het bepaald geen schijtlijster: hij scheert bij mensen over hun hoofd en gaat dan verschrikkelijk te keer. Ook wijkt hij niet voor eksters, gaaien en eekhoorns.

Hij voedt zich 's zomers vooral met regenwormen, insecten en slakken en in de winter geheel of gedeeltelijk met vruchten en

bessen. Hij is de verspreider van de maretak omdat hij in de winter veel bessen van deze plant eet en de zaden die daarin zitten via zijn uitwerpselen verspreid. Zijn wetenschappelijke (soort)naam *viscivorus* betekent Maretaketer (*Viscum* = maretak). Maretak komt echter in onze streek niet voor, wel bijvoorbeeld in Zuid-Limburg.

Hij lijkt op de zanglijster, maar is groter en heeft een veel grijzere rug. De rug van de zanglijster is meer bruin. De onderkant van de vleugels van de grote lijster is in de vlucht wit, bij de zanglijster is dat geelbruin. Het aantal grote lijsters lijkt enigszins af te nemen; ik heb hem in onze dorpen al geruime tijd niet meer gehoord of gezien.

De kramsvogel

De tijd dat kramsvogels met lijsterbessen als lokaas in strikken gevangen werden en als delicatessen op de markt kwamen is gelukkig hier voorbij. Gelukkig, omdat de kramsvogel de mooiste lijster is die bij ons voorkomt. Hij is wat kleiner dan de grote lijster maar heeft een duidelijker tekening: kop, hals en stuit zijn grijs; de rug is kastanjebruin en de staart is bijna zwart. Zijn borst is enigszins oranje met stippen.

De kramsvogel hoor je meestal eerst door zijn 'getsjaker': een beetje een ratelend 'tsjak-tsjak-tsjak'. Als je dan goed rondkijkt blijkt er een grote groep hoog over je heen te vliegen of je ziet tientallen vogels in een wei zitten. Zijn zang stelt niet zo veel voor.

Kramsvogels zie je zelden alleen want zij houden van gezelschap. Je ziet ze vrijwel altijd in kleinere of grotere groepen, dikwijls samen met koperwieken en spreeuwen. Soms zie je ze in enorme groepen van honderden vogels. Ten zuiden van Het Zwartven in Hooge Mierde heb ik ooit heel grote groepen gezien. Ik heb wel eens geprobeerd een schatting te maken en kwam op zo'n 500 tot 1000 vogels. Op slaapplaatsen komen vaak duizenden kramsvogels samen. Dat is echter alleen in het winterhalfjaar, in de zomerperiode zie je ze veel minder. In onze dorpen komt hij als broedvogel waarschijnlijk niet voor. Alleen in Zuid- en Midden-Limburg en de Achterhoek zijn een paar broedvogelbolwerken.

Daar broedt hij in kleine kolonies en is hij goed waar te nemen. Een paartje apart houdt zich zeer rustig en leeft erg teruggetrokken

waardoor ze gewoonlijk niet genoteerd worden als broedgeval. De kramsvogel heeft een voorkeur voor open terrein met wat heggen en struikgewas. Hij is vrij gemakkelijk te benaderen als hij met een grote groep op een wei zit. Hoewel hij hetzelfde eet als de andere lijsters, heeft hij een voorkeur voor jeneverbessen. Deze bessen worden op sommige plaatsen in Nederland 'kram' genoemd en daar schijnt hij zijn naam aan te danken te hebben.

De merel

Hoewel veel mensen de zanglijster de beste zanger van de lijsters vinden, gaat mijn voorkeur toch uit naar de rustige, melodieuze zang van de merel.

Hij zingt vooral in de ochtend- en avondschemering, maar ook 's nachts, overdag, in de vlucht en als het regent. Merels houden van regen. Als andere zangvogels er het zwijgen toe doen als het regent dat het giet, dan zit de merel rustig zijn lied voor te dragen. De regen deert hem blijkbaar niet. Als je echter wilt weten hoeveel merels er zitten in je wijk of dorp dan moet je in het broedseizoen een snelle ronde maken zo'n drie kwartier voor zonsopgang: alle mannetjes zingen dan. Vermenigvuldig het aantal zangers met 2 en je hebt het aantal merels in het onderzochte gebied.

Bijna alle merels hebben een eigen zang. Zeer ervaren waarnemers met een goed gehoor kunnen dan ook de verschillende merels uit elkaar houden. Van oorsprong is de merel een bosbewoner van vochtige bergwouden. Hij heeft zich echter helemaal aangepast aan de veranderingen die de mens teweeg heeft gebracht. Er is eigenlijk sprake van twee merelpopulaties. Bosmerels blijven voornamelijk in de bossen en zijn nogal schuw. Stadsmerels hebben zich aangepast aan de nabijheid van de mens en hebben een deel van hun schuwheid verloren. Op een van de eerste wat warmere dagen van dit jaar zat ik in de tuin van de zon genieten toen een merel kwam drinken in het vogelbadje dat nog geen meter bij mij vandaan stond. De stads- of dorpsmerels en de bosmerels verschillen niet alleen van elkaar in hun gedrag tegenover de mens, maar naar het schijnt ook in bepaalde biologische kenmerken. Het broedseizoen verloopt anders evenals de trek. Toch verlaten bosmerels in de winter de bossen om in dorpen en steden naar voedsel te zoeken.

Merels nuttigen hetzelfde voedsel als andere lijsters: zowel dierlijke als plantaardige kost. Zij schijnen ook niet afkerig te zijn van jonge vogels. De merel is bij ons de enige lijstersoort waarvan het mannetje en vrouwtje verschillend zijn: het mannetje is zwart met oranjegele snavel en oogring, het vrouwtje is bruin met een gespikkeld verenkleed. Het is een talrijke broedvogel die in aantal nog steeds toeneemt. Hij wordt momenteel door geen enkele andere broedvogel overtroffen. Aan het eind van het broedseizoen zijn er in ons land miljoenen merels, waar in de herfst nog enorme aantallen trekvogels bijkomen.

De zanglijster

Uiteraard erg bekend om zijn fraaie zang die zowel melodieuze tonen als krassende geluiden omvat, die in een vast patroon herhaald worden. De zanglijster begint in januari vaak al te zingen en zingt tot in juli toe. Dan houdt hij zich even stil, tenminste wat zang betreft, tot september als hij de draad weer oppakt. In oktober en november kan hij op mooie dagen zingen alsof het broedseizoen al weer voor de deur staat. Hoewel het een tamelijk schuwe vogel is, gaat hij bij het zingen op een hoog punt zitten zodat iedereen hem kan zien.

Hij lijkt enigszins op de grote lijster maar verschilt daarvan door zijn kleinere formaat, warmbruine bovenzijde en een witte-rossige onderzijde. De borst heeft kleinere en smallere vlekken en streepjes. De zanglijster voedt zich met allerlei kleine dieren als regenwormen en insecten, maar vooral slakken. Hij slaat huisjesslakken kapot op een steen en verorbert dan de slak. De ruïnes van de slakkenhuizen blijven rond de steen liggen. Zo'n plek noemen we een lijstersmidse of slakkenmidse. Slakkenaambeeld is ook een gebruikelijke naam voor een dergelijke plek. Verder eet hij ook bessen en fruit, zoals de andere lijsters.

Net als merel en grote lijster is de zanglijster hoofdzakelijk standvogel. Vooral de jonge vogels trekken naar het zuiden, naar Frankrijk, maar ook naar Engeland. In de winter zit in ons land een mix van eigen broedvogels en vogels uit Noord-Europa.

De koperwiek

De koperwiek dankt zijn naam aan zijn koperkleurige ondervleugels en flanken, die vooral in de vlucht erg opvallen. Verder heeft geen enkele lijster zo'n duidelijke wenkbrauwstreep en mondstreep als de koperwiek, waardoor hij niet te verwarren is met de andere lijsters die in onze dorpen voorkomen.

Onze kleinste lijster komt hier alleen voor in het winterhalfjaar. Hij broedt hier niet. Het is een vogel van Noord-Rusland, Siberië en Scandinavië waar hij een talrijke broedvogel is in de naald- en berkenbossen. In de winter verhuist hij tijdelijk naar West-Europa en het Middellandse-Zeegebied. Als wintergast is hij vrij algemeen en komt samen met de kramsvogel in vrij grote aantallen voor. Als het bij ons te koud wordt, trekt hij verder naar het zuiden tot aan Noord-Afrika toe. Hij heeft dan een afstand van 6.000 kilometer overbrugd.

Koperwieken trekken 's nachts en in de vroege ochtend. In de trektijd is hun roep, een langgerekt 'tsie' of 'strie' in de nachtelijke uren het meest gehoorde vogelgeluid. Je moet er dus wel voor opblijven. Bij gevaar maakt hij een geluid dat een beetje lijkt op de 'tsjak' van de kramsvogel. Hoewel hij hier niet broedt, is zijn zang soms wel te horen in februari en maart. Soms zingen de koperwieken samen een soort fluisterliedje: het is een kwetterende, babbelende zang.

In de zomer eet hij vooral regenwormen, slakken en insecten. In de winter verorbert hij veel bessen en vruchten. Bij ons is hij dan vaak in parken en tuinen te vinden op bessenstruiken als hulst, Gelderse roos en vlierbes, tenminste als hij zijn schuwheid heeft overwonnen. En als de honger toeslaat, lukt hem dat wel.

Geraadpleegde bronnen

Arnhem, Roger (1993): Encyclopedie van de vogels

De Vos, D.M. en L.E.S.M. de Meersman (2005): Wat zingt daar?

Grzimek, B. (1974): Het leven der dieren, deel 9 Vogels

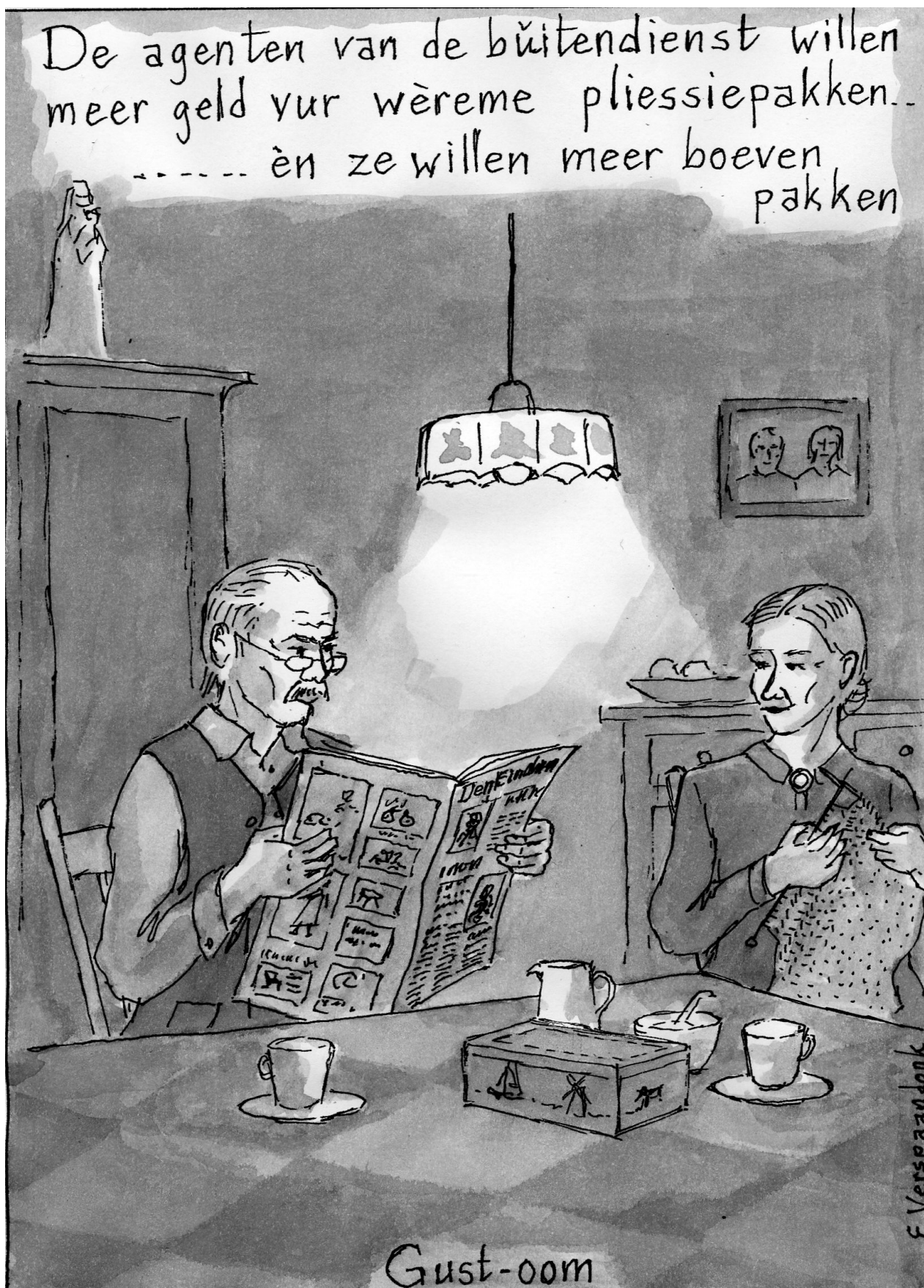
Red. Hustings, Fred en Jan-Willem Vergeer (2002): Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000

Red. J. Bekhuis...et al(1987): Atlas van de Nederlandse vogels

Red. W. Poelman (1997): Broedvogels van Midden- en Oost-Brabant

Gustoom

Door Ed Verspaandonk

Drie keer aan de dood ontsnapt!

Door Ed Verspaandonk

Toen ik bezig was met het verhaal over het gieten van klokken in Lage Mierde herinnerde ik mij ook weer een lang geleden vertelde gebeurtenis. De verteller was Frans Hermans (van Piet Sus), geboren 24 mei 1920. Om er zeker van te zijn de juiste toedracht en omstandigheden op schrift te stellen, heb ik hem even gebeld, en niet voor niets...Hier volgen drie spannende gebeurtenissen uit zijn leven.

De klepel

Het moet volgens Frans in 1929 zijn geweest: de begrafenis van pastoor Krijnen. Zijn opvolger pastoor Van Sambeek had de uitvaartmis opgedragen en na afloop ging men met het stoffelijk overschot op weg naar het kerkhof. Frans was een van de misdienaars die zoals gebruikelijk met kruis, wijwater etc. samen met de pastoor voorop liepen. Er was zoveel belangstelling dat de kerk te klein was om alle mensen te kunnen herbergen. Veel stonden er dus buiten toen de stoet door de kerkdeur het daglicht

betrad. De klokken luidden, of beter gezegd: werden geluid door jonge mannen die er voor hun vroegere pastoor nog even een extra schepje bovenop deden. Opeens klonk er een hevig brekend geluid. Er ging een golf van ontzetting door de menigte die zag wat de oorzaak daarvan was. Pastoor Van Sambeek reageerde instinctief: in een fractie van een seconde voelde Frans zich aan zijn superplie (bovenkleed) opzij getrokken. Op hetzelfde moment sloeg de klepel van een klok, precies op de plaats waar hij net nog liep, de grond in. De bestrating werd daarbij -ter dikte van een kei- mee de grond in geslagen. Als hij er aan denkt voelt hij nog de zucht van de vlak langs hem suizende klepel....

De Cauberg

Frans was 16 jaar en zat op kostschool bij de fraters in Tilburg. Het was vakantie, en de eerste keer dat hij samen met twee klasgenoten op fietstocht ging naar Zuid- Limburg. Zijn vrienden waren naar Hooge Mierde gekomen en vandaar gingen ze op weg. Frans op de fiets van zijn vader, een met een terugtraprem. Voor ze echt in het zuiden van Limburg kwamen hadden ze al wat hellinkjes 'genomen', maar de Cauberg dat was nog wel wat anders.

Eenmaal boven gekomen ging het veel makkelijker: bergaf Valkenburg in. Aanvankelijk met een vaartje. Toen werd het een flinke vaart en daarna ging het zo hard dat zijn benen het niet meer konden bijhouden: die hield hij uit elkaar omdat de trappers rondzoefden. Misschien blokkeerde het vrijwiel? In ieder geval kon hij zijn voeten niet meer op de trappers krijgen om te remmen. En nog ging het sneller: met een ontzettende vaart (misschien wel 80 km. per uur) stoof hij het centrum binnen, waar mensen die hem zagen aankomen in allerijl opzij gingen. De weg eindigt in een T-splitsing met een pleintje (het Grendelplein) waarop toen in het midden een monument stond ter herinnering aan de hereniging van Limburg met de rest van Nederland in 1839.

Frans vreesde elk moment te pletter te zullen slaan. Gelukkig zag hij kans het monument aan de linkerkant te ontwijken. Net uit de draai zag hij rechts een grasveldje. Het flitste door zijn hoofd: "hier laat ik me vallen". Hij gooide zich van zijn fiets af, naar rechts. Dat was zijn

redding; met een reuze schuiver kwam hij uiteindelijk, zonder noemenswaardige schade, tot stilstand.

Dat zijn angst niet ongegrond was, blijkt uit het feit dat er komend vanaf die helling meerdere dodelijke ongelukken zijn gebeurd. Zo werd op 29 september 1954 het genoemde monument grotendeels vernield door een Belgische bus, waarbij 19 doden vielen. Een hotelhoudster ter plaatse vertelde me onder andere dat twee meisjes op de fiets er verongelukt zijn, doordat ze op dezelfde manier als Frans de helling afstoven en het tegenover gelegen hotel binnenreden. Het werd daarna zelfs verboden om op de fiets vanaf die kant Valkenburg binnen te rijden. Ook het eerste auto-ongeluk met dodelijke afloop vond daar plaats, in 1901.

3. De Duitse soldaat

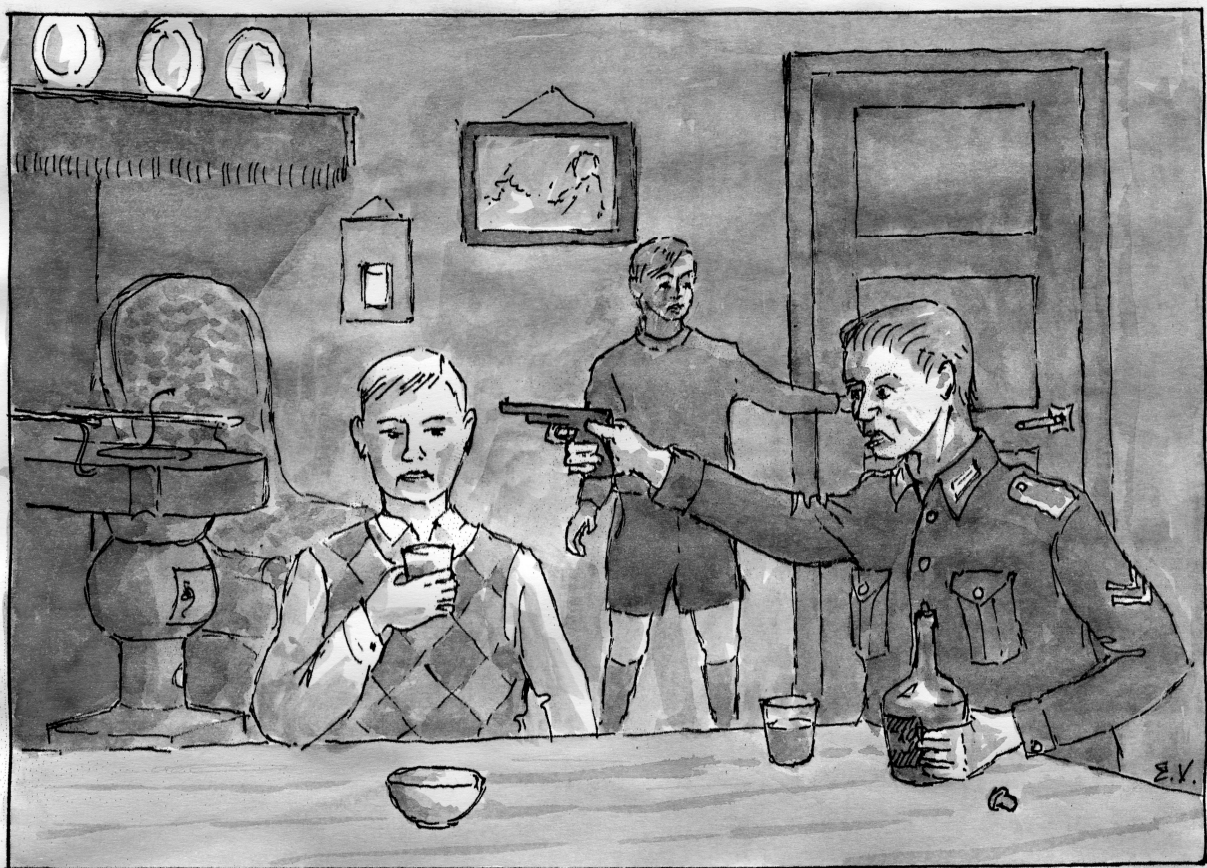
Het gebeurde tijdens de bevrijding van Hooge Mierde. In de kerktoren zaten Duitse soldaten op de uitkijk naar bewegingen van de tegenpartij; de Engelsen in Reusel. Bij Frans thuis (toen de boerderij tegenover de pastorie op de plaats waar nu museum 'De bewogen jaren' is gehuisvest) zat een Duitse officier met zijn adjudant in de 'goei kamer'. Zij stonden in verbinding met de uitkijkpost. Frans en zijn broer Hein zaten in de keuken. Vrij onverwacht kwam er een Duitse soldaat binnenvallen. Hij kwam recht uit Antwerpen en had een grote fles champagne bij zich, die hij blijkbaar daar had buitgemaakt. Hij eiste champagneglazen, maar die hadden ze niet, waarop hij genoeg nam met bierglazen. Nadat de glazen gevuld waren zei hij, zich tot Frans wendend: "Drink dit glas leeg..., daarna ben je er geweest. Je zit in het verzet en je zult me niet hetzelfde flikken wat ze in Antwerpen hebben gedaan. Daar hebben ze me van achter beschoten."

Frans en Hein hoorden de klik toen hij zijn revolver spande. Frans dronk langzaam de champagne. Hij zat met de soldaat aan tafel, maar Hein stond en schuifelde langzaam naar de deur van de 'goei kamer' waar hij op klopte. Daarop kwam de adjudant kijken wat er was. Die schatte de situatie goed in en sprong meteen op de soldaat en drukte zij arm weg. Op dat moment klonk er een schot. De kogel boorde zich in het aanrechtkastje! De adjudant begon te gillen, en van alle kanten kwamen soldaten aangerend. De schutter werd

overmeesterd en geboeid afgevoerd. Frans vroeg nog wat er met hem ging gebeuren. Ze antwoordden hem dat die naar de voorste linies in Reusel gestuurd zou worden.

Frans vroeg zich wel af of de bewering van de soldaat- die al gedronken had- over zijn verzetswerk zomaar loze praat was of niet: Hij was inderdaad bezig geweest met het over de grens brengen van Joden (wat maar een keer gelukt was) en het helpen van Engelse piloten. Maar dat wist zelfs zijn eigen familie niet. Alleen Jan Larmit met wie hij toen samenwerkte. Tot nu toe had hij er met niemand over gesproken. Maar het was wel de derde keer dat hij aan de dood was ontsnapt!

Ruim een jaar geleden werd bij Frans- bij toeval- de ziekte van Kahler geconstateerd; een agressieve botkanker. De chemokuur die hij kreeg doorstond hij zonder problemen. Hij voelt zich weer goed en is nog steeds helder van geest. Dus in plaats van 'drie keer' aan de dood te zijn ontsnapt mogen we eigenlijk wel 'dat dat vier keer is gebeurd' zeggen!

Ik trek mijn jas uit en ga feesten in de hemel

Door Riny Rovers-Swaanen

In de titel worden de gevleugelde woorden van Anna Hermans op het einde van haar leven geciteerd. Zij had een rotsvast geloof in het hiernamaals en daarom geen angst voor de dood.

In haar leven was zij een van de bekendste vrouwen in Hooge Mierde. Jarenlang (van 1961 tot 1984) was zij hoofd van de kleuterschool. Het was haar levenswerk, dat zij heeft vastgelegd in vele foto's, voorzien van uitgebreide onderschriften. Een prachtig document van haar leven en werken op de kleuterschool, door haar genoemd "Maria's Kindertuin".

Enige tijd voor haar overlijden gaf zij de fotocollectie aan haar nicht Ans Adams-Hermans ter bewaring voor het nageslacht. Die schonk hem op haar beurt weer aan Heemkundegroep De Mierden, met het doel dat deze dan beter toegankelijk zou zijn voor belangstellenden. Anna wilde graag dat de mensen gebruik zouden maken van de fotocollectie. Onze vereniging is de familie hiervoor zeer erkentelijk en door aandacht te besteden aan het leven van Anna Hermans, willen wij op deze manier onze dank uit spreken.

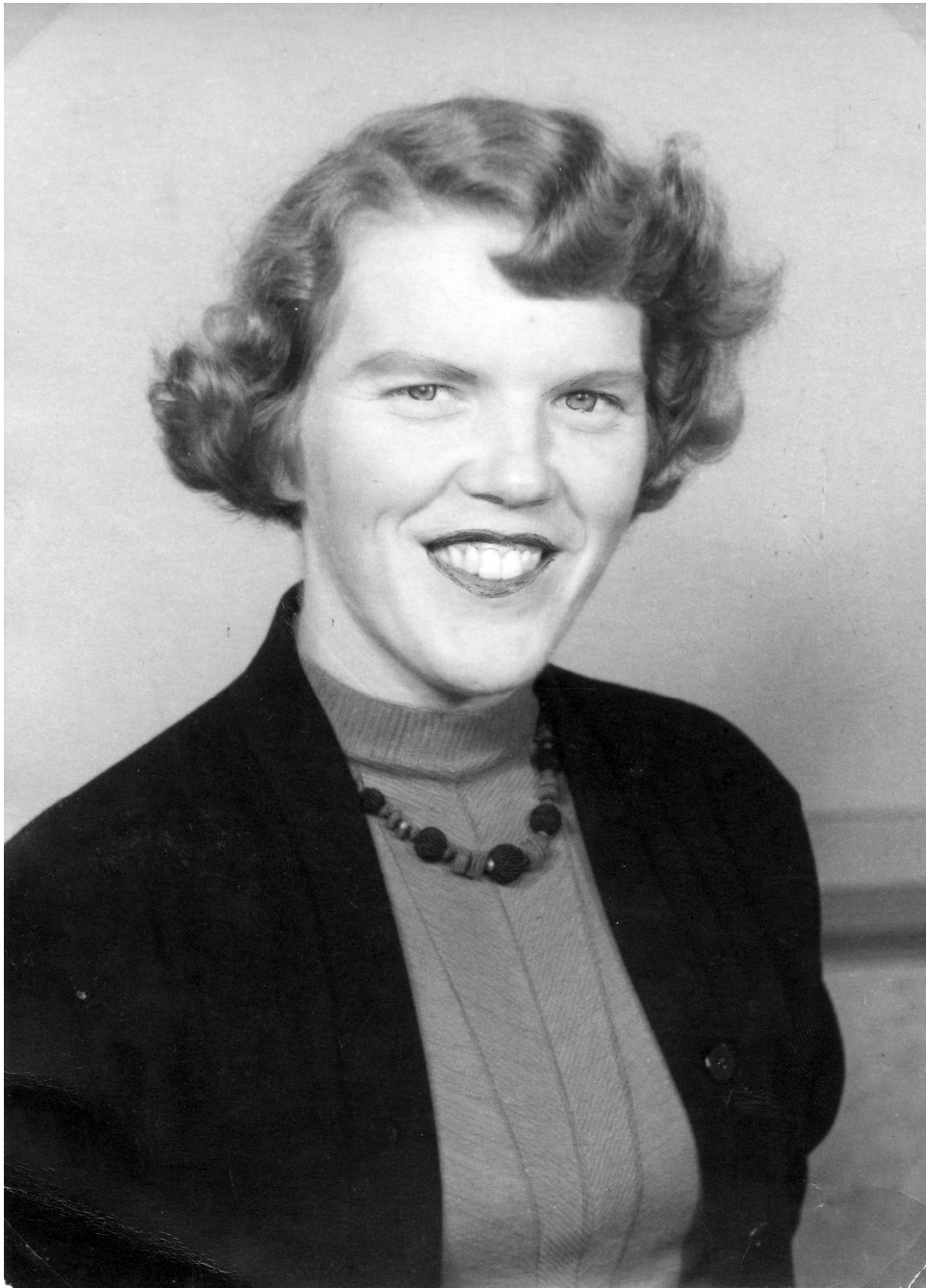
Anna's jeugd en jonge jaren

Anna werd geboren op 27 januari 1924 als vierde kind van Petrus Hermans en Johanna van Gisbergen. Haar jeugd bracht zij door op de boerderij van haar ouders. Deze stond op de plaats waar later de Rabobank werd gebouwd. Anno 2010 biedt dit gebouw onderdak aan museum De Bewogen Jaren 1939-1950 en Heemkundegroep de Mierden.

Na enkele dienstbetrekkingen in Tilburg kwam Anna op een textielfabriek in Reusel terecht. Dat was een grote desillusie. Fabriekswerk was niets voor haar. Ze heeft dan ook haar leven lang een grote bewondering gehad voor mensen die, jaar in, jaar uit, achter een textielmachine konden zitten.

Na het overlijden van de pastoorsmeid werd Anna gevraagd om te komen werken op de pastorie. Het zou maar tijdelijk zijn, totdat er

een vaste kracht zou komen. Ze nam de betrekking aan, maar de pastoor was zo tevreden over haar, dat hij weinig aanstalten maakte om een opvolgster aan te nemen.

Anna Hermans (1924 – 2003)

Uiteindelijk werd er een oplossing voor het personeelsprobleem van de pastoor gevonden, waarna Anna naar Eindhoven ging om bij haar broer Frans te gaan wonen. Ze was inmiddels 26 jaar. Het was bekend dat Anna goed kon leren en daarom jammer dat ze niet verder gestudeerd had. Haar broer besloot daarom eens te gaan

praten bij de Zusters van Liefde in Eindhoven om Anna de opleiding tot kleuterleidster te laten volgen. Er was echter een probleem. Anna had slechts de Lagere School gehad. De meisjes die de opleiding tot kleuterleidster volgden, hadden allemaal een Middelbare School (MMS of MULO) diploma. Toch wilde Frans proberen haar te plaatsen. Tenslotte ging de school akkoord onder voorwaarde dat Frans (zelf onderwijzer) de begeleiding op zich zou nemen. In de praktijk bleek dat helemaal niet nodig. Dankzij haar goede geheugen haalde ze geheel op eigen kracht het diploma, zonder hulp van haar broer.

17 aug. 1960.

TE HOOGHE-MIERDE WERD BEGONNEN MET BOUW NIEUWE KLEUTERSCHOOL

HOOGHE MIERDE, 17 aug. — Eindelijk is het dan zo ver, dat deze week te Hooge Mierde begonnen kan worden met de grondwerkzaamheden voor de bouw van een kleuterschool. Deze school zal in een grote behoefte voorzien. Hooge Mierde immers telt zeer vele kinderen en tot nu toe was men van alle kleuteronderwijs volledig verstoken. De behoefte hieraan werd al lang door ouders, kerkbestuur en standsorganisaties sterk gevoeld. Al in 1955 werd voor het bouwen van genoemde school een aanvraag ingediend. Mevr. Vos, inspectrice van het bisdom Den Bosch, be-

klemtoonde toen al de dringende noodzaak van deze school. Velerlei omstandigheden echter waren oorzaak, dat de school eerst in 1959 op de urgentielijst kwam, terwijl al in 1956 bouwgrond van de kerk was aangekocht. Toen werd ook de bisschoppelijke goedkeuring verkregen.

Na ontvangst van de vergunning en de goedkeuring van het ontwerp kon in april 1960 eindelijk overgegaan worden tot aanbesteding, onder architectuur van de heer J. Priems uit Oirschot. De uitvoering werd opgedragen aan de laagste inschrijver C. Horsten uit

Tilburg voor de som van f 68.621,—. De totale kosten zullen f 84.411,80 bedragen, terwijl de inventariskosten op f 9.000,— worden geraamd.

Er zal voor het kleuteronderwijs nu een riant gebouw worden gezet, dat geheel zal voldoen aan alle eisen van de tijd. De nieuwe school zal twee klaslokalen bevatten en een ruime hal met garderobe. Voorts zal een ruime speelplaats worden aangelegd, gecompleteerd met een grote zandbak, een plasvijver en een speelweide.

Men hoopt de school omstreeks Kerstmis gereed te hebben.

Anna's jaren in het kleuteronderwijs

Na haar examen kreeg zij een aanstelling als leidster aan de zevenklassige kleuterschool Don Bosco in Eindhoven. Een jaar later werd zij al benoemd tot hoofd van de school.

Inmiddels had in Hooge Mierde de tijd niet stil gestaan. Pastoor Muselaars en het schoolbestuur hadden besloten om een kleuterschool op te starten. Omstreeks 1960 werd begonnen met de bouw van de school en in 1961 zou de eerste groep kinderen beginnen. Er was plaats voor twee leidsters. De pastoor wist dat Anna in Eindhoven voor de klas stond. Hij zocht contact met haar via een familielid van hem, pastoor Slegers, die een parochie in die stad bediende.

Anna dacht er over na en stemde toe, onder twee voorwaarden. De eerste betrof de benoeming; de tweede het verkrijgen van een stuk grond naast de school (eigendom van de kerk), voor het bouwen van een bungalow. Het schoolbestuur en de pastoor gingen akkoord.

Op de achtergrond de bungalow die Anna als voorwaarde voor haar benoeming stelde

De vacature voor de functie van hoofd was daarmee vervuld, maar er moest nog een leidster voor de eerste klas (groep 1) gevonden worden.

Mien Jacobs uit Hoogeloon had kort daarvoor de opleiding tot kleuterleidster afgesloten en was op zoek naar een baan. Het was haar door mond tot mondreclame ter ore gekomen dat er in Hooge Mierde een leidster werd gezocht. Zij solliciteerde en werd

aangenomen. Omdat de school nog niet klaar was kon zij nog niet meteen beginnen. Om deze periode te overbruggen kon ze tijdelijk een baan krijgen op het kantoor van de Agio sigarenfabriek in Duizel. In het voorjaar van 1961 was het dan eindelijk zover. De kleuterschool kon van start gaan en Mien kon in Hooge Mierde aan de slag.

Inmiddels was ook aan de tweede voorwaarde die Anna gesteld had, voldaan. Er was een bungalow links naast de kleuterschool gebouwd en Anna ging er samen met haar vader wonen. Haar moeder was inmiddels overleden.

De beginjaren kenmerkten zich door grote klassen van 35 tot 40 kinderen. Dat vergde een goede organisatie. Een schooldag werd de avond tevoren thuis voorbereid. Er werden roosters gemaakt die Anna en Mien samen bespraken en opstelden. Anna was een goede "leermeester" voor Mien. De invulling van het programma deden de leidsters zelf.

De verjaardag van pastoor van Erven werd nog op school gevierd.

Elk jaar was de verjaardag van de juffrouw een hoogtepunt, zowel voor de leidster als voor de kinderen. De kinderen brachten dan allemaal een traktatie mee voor de juf. 's Avonds ging men dan naar huis met een grote doos vol met chocoladerepen (Kwatta's) in alle soorten en maten! Alles meenemen was voor Mien niet eenvoudig. Zij ging elke dag door weer en wind op de fiets van Hoogeloon, haar woonplaats, naar Hooge Mierde en terug. Als het slecht weer was, kreeg ze van Anna even de tijd om bij te komen en op te warmen. Ze bracht haar eigen brood mee en het was de bedoeling dat zij dat op school op zou eten. Anna vond dat niet fijn en vroeg Mien al snel om het bij haar thuis te nuttigen. Dat was gezelliger en een vers kopje thee smaakte ook beter.

Een hoogtepunt voor de leerlingen was het huwelijk van Mien Jacobs met Leo Adams uit Lage Mierde. Alle kinderen mochten met een bus naar Hoogeloon, waar het huwelijk plaatsvond. Daar woonden zij de huwelijksmis bij en werden na afloop op "een taartje en drinken" (zoals de kinderen het uitdrukten), getrakteerd.

Huwelijk van Mien Jacobs en Leo Adams. Kinderen mochten op de receptie komen.

Mien trouwde begin jaren '60 en een huwelijk betekende automatisch het einde van de loopbaan. Ze heeft nog even doorgewerkt na haar huwelijk, maar dat was privé moeilijk te combineren met de bakkerij van haar man. Mien stopte

met haar werk aan de school in Hooge Mierde.

Er kwam een vervangster, Roos Jolen-Luyten, afkomstig van Hooge Mierde, maar woonachtig in Tilburg. Haar gezinssituatie was zodanig, dat zij na enige tijd ook moest stoppen.

Anna had haar eigen inzichten als het ging om de invulling van het programma. Zij vond dat de kinderen vooral moesten spelen, het liefst in de buitenlucht. Ze wilde de kinderen beschermen, een soort “bewaarschool”-stijl stond haar wel aan. Ze verlangde wel dat de kinderen gedisciplineerd en gehoorzaam waren. Was dat niet zo, dan greep ze soms hard in. Een andere kant was haar creativiteit. Het werken met klei, het beschilderen van flesjes en het maken van pitschilderijtjes waren specialiteiten van haar. Daarnaast vond ze veel voldoening in voorlezen. Ze had een boekenserie van Pinkeltje, waaruit zij regelmatig voorlas.

Het voorlezen uit de boeken van Pinkeltje deed Anna graag.

Haar opvattingen over het onderwijs waren vooral ingegeven door haar grote geloof. De naam van de school verwijst daar naar : Maria's Kindertuin. Ze bracht die in praktijk door de kinderen elke

ochtend een kaarsje te laten aansteken bij het beeld van de H. Familie. De kerkelijke feestdagen zoals Pasen zag zij puur als horende bij het geloof. Inmiddels had de ontkerkelijking bij de ouders en leerlingen ingezet. Er werden door nieuwe en jongere leerkrachten verhalen over de Paashaas of de Paasvogel verteld. Dat veroorzaakte discussies met Anna, want bij haar stond het geloof voorop en moesten andere rituelen gebruiken buiten de deur gehouden worden. Behalve met Mien Jacobs heeft Anna jarenlang samengewerkt met o.a. Ans Larmit.

Anna Hermans met collega Ans Larmit

In die jaren veranderden de opvattingen over het kleuteronderwijs. Ouders werden meer betrokken bij de school. Op veel scholen was het al gebruikelijk dat er werkbladen werden gemaakt en de ouders geïnformeerd over de voortgang van hun kinderen. Dat was voor Anna een grote overstap. Ze had moeite om er aan mee te werken. De betrokkenheid van de ouders bij de school werd eind jaren '70 nog groter, toen er kijkavonden werden ingesteld. Dit alles

betekende het definitieve einde van de tijd dat de verjaardag van de pastoor nog op de school werd gevierd en dat de leerkrachten nog geacht werden met Nieuwjaar naar de receptie op de pastorie te komen. Anna's vertrouwde wereld was voorgoed verdwenen.

KLASSEROOSTER voor klasse I schooljaar 70/71 leidster A. Pasmit

maandag			dinsdag			woensdag		
uren	werkzaamheden	*	uren	werkzaamheden	*	uren	werkzaamheden	*
9-10.45	arb. m. ontw. mat. vertellen, tekenen		9-10.45	arb. m. ontw. mat. vertellen, boeclesen		9-10.45	arb. m. ontw. mat. vertellen	
10.45-12	spelen		10.45-12	spelen		10.45-12	schilderen	
13.30-14.30	arb. m. ontw. mat. muzikale vorming of leren v. kinderversjes		13.30-14.30	arb. m. ontw. mat. muzikale vorming of leren v. kinderversjes		10.45-12	spelen	
14.30-15.30	spelen		14.30-15.30	spelen				
donderdag			vrijdag			zaterdag		
uren	werkzaamheden	*	uren	werkzaamheden	*	uren	werkzaamheden	*
9-10.45	arb. m. ontw. mat. vertellen, tekenen		9-10.45	arb. m. ontw. mat. vertellen, boeclesen				
10.45-12	spelen		10.45-12	spelen				
13.30-14.30	arb. m. ontw. mat. muzikale vorming of leren v. kinderversjes		13.30-14.30	arb. m. ontw. mat. muzikale vorming				
14.30-15.30	spelen		14.30-15.30	spelen				

* Deze tijden gebreken in dien men wil aangegeven dat de werkzaamheden door een andere leraar of in een ander lokaal gegeven worden.

Salam 49316 11

Het meest ingrijpend voor Anna was het drastisch wijzigen van de structuur van het onderwijs toen de Basisschool werd ingevoerd. Kleuterleidsters moesten een applicatiecursus gaan volgen om in alle 8 groepen les te mogen geven en om in aanmerking te komen voor hetzelfde salaris als onderwijzers en onderwijzeressen. Op haar leeftijd was dat voor Anna een te zware belasting. Ze werd ziek en moest rust nemen. Ze kwam nog wel terug, maar besloot uiteindelijk toch te stoppen op 60-jarige leeftijd in 1984.

Nieuwbouw kleuterschool

Anna als mens

Iedereen die Anna heeft gekend vertelt over haar groot rechtvaardigheidsgevoel. Niemand klopte vergeefs bij haar aan. Mogelijk werd haar dit ingegeven door haar sterke geloof, waarin rechtvaardigheid en naastenliefde een grote rol spelen.

Ze was zeer resoluut in haar optreden als zij vond dat iemand te kort werd gedaan. Een gehandicapte nicht werd in haar ogen niet voldoende door de gemeente geholpen met het aanpassen van de woning. Anna besloot actie te ondernemen. Ze nam het meisje mee naar het Provinciehuis in Den Bosch, droeg haar de trappen op, legde haar op een bureau bij de ambtenaren en riep "Doe iets!" Ze bereikte haar doel en haar nichtje kreeg de noodzakelijke aanpassingen in haar woning.

Soms was men in de familie wel eens bezorgd, dat Anna te goed zou zijn voor de mensen die een beroep op haar deden. Dat zag

Anna niet zo en zij bleef volharden in haar “goede doelen”. Niemand kon haar van haar overtuigingen afbrengen, ze bleef daarin rotsvast.

Na het overlijden van haar vader woonde ze alleen in de bungalow. Daar kwam verandering in toen haar oom Harrie van Gisbergen (Meester van Gisbergen) enige tijd bij haar kwam logeren. “Ome Mister” woonde bij zijn zoon Leo. Deze ging met zijn gezin twee weken op vakantie en vader Harrie vertrok tijdelijk naar Anna. In eerste instantie voelde Harrie weinig voor de logeerpartij, maar blijkbaar is er in die twee weken toch een omslag gekomen. Toen het gezin van Leo terug was en vader Harrie weer wilde ophalen, deelde die voorzichtig mee, dat hij graag bij Anna wilde blijven. De familie stemde erin toe en “Ome Mister” bleef bij Anna wonen. Zij heeft hem tot zijn dood verzorgd.

Anna’s levenseinde

Inmiddels was Anna de 75 jaar ruim gepasseerd. Zij was het gezicht geweest van het kleuteronderwijs in het dorp. Zij had zich naast haar werk ook nog voor de gemeenschap ingezet als medeoprichtster van De Schakel en lid van het bestuur.

In haar vrije tijd hield ze zich graag bezig met houtbewerken en het restaureren van beelden.

Op het einde van haar leven werd ze ziek en moest opgenomen worden in het ziekenhuis. Daar kreeg ze het slechte nieuws te horen, dat zij niet meer beter kon worden. Voor de meeste patiënten zou dit een klap zijn, maar niet voor Anna. Haar rotsvaste geloof in de hemel deed haar opmerkelijk reageren op het nieuws.

Ze kwam na het gesprek terug bij haar medepatiënten en vertelde hoe het ervoor stond. Tot hun stomme verbazing was ze opgetogen en merkte op, dat dood gaan helemaal niet erg was. Ze was er vast van overtuigd dat ze naar het hiernamaals ging. Als ze daar eenmaal aangekomen was, zou ze “haar jas uit doen (haar lichaam verlaten) en gaan feesten in de hemel”. Op vrijdag 13 juni 2003 was het zover. Anna overleed op 79-jarige leeftijd. Het oneindige feest kon beginnen.

Oudste kleuters van 15 mei t/m juli 1961.

Van links n. rechts:

staande:

*Hans v. Gisbergen
 Elly v. Gestel
 Jos v. Gisbergen
 Afke Hartstra
 Ans v. Gestel
 Thera v/d Borne
 Marsje Meulenbroeks
 Anny v. Gisbergen
 Corry v. Herpt
 Josje v. Looon
 Thea Hermans
 Marijke Ruijten
 Harrie v/d Hout*

Knielend:

*Monneke Diekens
 Petra v/d Borne
 Adriaantje Smolders
 Toosje v Gestel
 Toosje v/d Borne
 Harrie Maas
 Walter Antonius
 Yoke Snelders
 Toosje Hoskens
 Mientje v/d Borne
 Toosje v. Dommelen
 Ria Rens
 Dieneke v. Gisbergen
 Frans Hermans*

zittend:

*Bartje v/d Borne
 Annie Wouters
 Harrie Hermans
 Toon v/d Voort
 Fraaijn Valkse
 Giefke v/d Voort
 Jose v. Looon
 Rieneke Michelbrink
 Jaantje v. Gestel
 Roosje Ruijten
 Peter Krijssen*

Schooljaar: 1983/1984.

Bovenste rij van links naar rechts:

Wendy Vosters; Kristel van Gestel; Mieke Klessens; Joost v.d. Borne;
Gerwen Wouters; Daan Hendriks; Marieke v. Steensel; Marieke v.d. Borne;
Roy Luyten; Bas Moeskops;

2^e rij:

Juffr. Ria Hoeks; Patrick Antonius; Loes v.d. Borne; Wendy v. Gestel;
Coen Hoskens; Annemarie Lendering; Davy de Laat; Freddy Bruininx;
Mark v.d. Voort; Niels Bel; Erik Vermeer; Frank Smolders; Dirk
Hermans; Frans Maas; Rob Pens; Juffr. Hermans.

3^e rij:

Juffr. Annie Swanen; Juffr. Maria Castelijns; Sandra Hermans; Ludo
Swaanen; Wendy v. Boekel; Anja v. Raak; Wendy Luyten; Judith
Antoni; Anouk Vinken; Eef Pens; Erna Antonis; Paul Antonis.

4^e rij:

Rozemarijn Pinxt; Marloes Aikema; Sjakkie Hakkens; Ingrid Smolders;
Marion Joosten; Marieke v. Beers; Anja Wouters; Noortje Jansen;
Juffr. Wilma (cursist); Marieke v. Loon; Jorg v. Gisbergen; Juffr. Pion
v.d. Borne; Marion v.d. Hout; Sonne Hoskens.

5^e rij:

Juffr. Marijke (cursist); Linda Wouters; Brenda Povers; Piigo Iepelaars;
Marijntje v. Gisbergen; Mark v.d. Meulengraaf; Evelien v. Gisbergen;
Hanneke Kwinten;

6^e rij:

Thijn Moeskops; Brian Antonise; Frank Klessens; Tom Hermans; Erwin v. Boekel;
Hanneke Verspaandonk; Paul Hermans; Thijs v.d. Borne; Bert v.d. Borne;
Ben v.d. Borne.

Bronnen

Frans Hermans	(broer van Anna)
Ans Adams-Hermans	(nicht van Anna)
Mien Adams-Coppens	(collega van Anna)
Ans Smits-Larmit	(collega van Anna)
Leo van Gisbergen	(neef van Anna)
Dorpsbelangen	Jaaroverzicht Hooge Mierde 2003

In Memoriam

Door Harrie Wenting

Mart en Riek Geurtjens namen kort na elkaar afscheid

Een jaar terug hadden we een gesprek met Mart en Riek Geurtjens. Onlangs overleden ze beiden kort na elkaar.

Mart Geurtjens (1929) was geboren in Bergen (L) maar na zijn verhuizing naar Hooge Mierde werd dat zijn thuis. Hij trouwde er Riek Rossiau en samen runden ze er huisje weltevree. Hun fietsen en cadeauwinkel in Hooge Mierde was vermaard en ze ontmoetten er de hele dorpsgemeenschap.

Op latere leeftijd verhuisden ze naar Bladel waar ze kleiner gingen wonen. Met het stijgen der jaren kwamen de ongemakken maar altijd hadden ze elkaar om overeind te blijven. Toen Mart op 30 november jl overleed kostte het Riek grote moeite om dat nog bewust mee te maken. Negen dagen later, op 8 december reisde ze haar Mart achterna. Ze laten geen kinderen na. Wel de boodschap hoe mooi het leven kan zijn als je elkaar hebt.

Mart en Riek, bedankt voor de leuke verhalen van jullie, bedankt voor alles.

Omslagfoto

Minuutplan 1832 Hooge – en Lage Mierde

Abonnee-lidmaatschap

€ 12,50 per jaar voor 2 nummers en lidmaatschap

Rabobanknummer: 12.28.01.245

Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen tenzij deze uitgave uitdrukkelijk als bron wordt vermeld.

